

«7/24.tm»:
«Türkmenistan
Sport» halkara
žurnalynyň
elektron
goşundysy

№ 49 (236)
02.12.2024

TÜRKMENISTAN SPORT

ESASLANDYRYJYSY — TÜRKMENISTANYŇ BEDENTERBIÝE
WE SPORT BARADAKY DÖWLET KOMITETI

**TÜRKMENISTANYŇ KÝORLING
FEDERASIÝASYNYŇ GURAMAGYNDAN
TÜRGENLERIMIZ HALKARA ÝARYŞLARYŇ
SYNAGYNDAN GEÇMÄGE TAÝÝARLANÝARLAR**

HEPDÄNIŇ HABARLARY

✓ **25.11.2024 ý.** Türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedow bilen Türki Döwletleriň Guramasynyň Aksakallar geňeşiniň başlygy Binali Ýylgyrymyň arasynda telefon arkaly söhbetdeşlik boldy.

✓ **25.11.2024 ý.** Türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedow Birleşen Arap Emirlikleriniň energetika we infrastruktura ministri Suheýl Al Mazrui hem-de senagat we öndebaryjy tehnologiýalar ministri, Abu-Dabiniň milli nebit kompaniýasynyň Baş direktory Soltan Ahmed Al-Jaber bilen duşuşdy.

✓ **25.11.2024 ý.** Gahryman Arkadagymyz Halk Maslahatynyň Diwanynyň iş dolandyryjysy, Gurbanguly Berdimuhamedow adyndaky Howandarlyga mätäç çagalara hemaýat bermek boýunça haýyr-sahawat gaznasynyň wise-prezidenti R.Bazarowyň we Türkmenistanyň Ylymlar akademiýasynyň prezidenti A.Aşirowyň gatnaşmagynda iş maslahatyny geçirdi.

✓ **25.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Senatynyň Energetika we tebigy serişdeler boýunça komitetiniň agzasy, Montana ştatynyň senatory Stiw Deýnsi kabul etdi.

✓ **25.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Birleşen Arap Emirlikleriniň Energetika we infrastruktura ministri Suheýl Al Mazruini hem-de senagat we öndebaryjy tehnologiýalar ministri, Abu-Dabiniň milli nebit kompaniýasynyň Baş direktory Soltan Ahmed Al-Jaberi kabul etdi.

✓ **25.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary T.Atahallyýewiň hem-de welaýatlaryň häkimleriniň gatnaşmagynda iş maslahatyny geçirdi.

✓ **26.11.2024 ý.** Türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy, Hormatly il ýaşulusy Gurbanguly Berdimuhamedow Arkadag şäherine iş saparyny amala aşyrdy.

✓ **27.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Birleşen Milletler Guramasynyň Baş sekretarynyň ýol howpsuzlygy boýunça ýörite wekili Žan Todty kabul etdi.

✓ **27.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Parlament Assambleýasynyň Başlygy hanym Pia Kaumany kabul etdi.

✓ **29.11.2024 ý.** Türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedow Türki Döwletleriň Guramasynyň Aksakallar geňeşiniň başlygy Binali Ýylgyrymyň çaklygy boýunça bu düzümiň agzasy, şeýle hem hormatly myhman hökmünde geňeşiň 16-njy mejlisine gatnaşmak maksady bilen, Wengriýa iş saparyny amala aşyrdy.

✓ **29.11.2024 ý.** Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow sanly ulgam arkaly Ministrler Kabinetiniň nobatdaky mejlisini geçirdi. Onda döwlet durmuşynyň birnäçe meselelerine galardy.

BITARAPLYK ÝOLY — GELJEGIMIZIŇ NURY

✓ Baky bagtyýar zamanamyzda ata Watanymyzyň ösüşiň belent sepgitlerine ýetmegi ugrunda önjeýli zähmet çekýän halkymyz pederlerimiziň nesillerine miras goýan asylyly ýörelgelerine eýerip, ony döwrüň bagt saçýan şuglasyna çäýüp, düýpgöter täzeçillik esasynda asuda asmanymyzyň astynda, iň beýik bagt mukamy bolan çaga gülküsiniň belentden ýaňlanýan döwründe erkana ýaşayar, halal zähmet çekýär, döredýär. Bitaraplyk döwletimize, halkymyzyň çeken zähmetine berlen Hakyň peşgeşidir. Döwürleriň synagyndan geçen milli ýörelgelerimizi Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe bütin dünýäde dabaralandyrmak, dünýä jemgyýetçiligini ynsanperwerlik, dost-doganlyk, ynanyşmak ýaly milli ruhda terbiýelemek babatynda Türkmenistan gö-

relde mekdebi bolup durýar. Bu ýörelgeler Bitaraplyk ýörelgeleridir. Sebäbi türkmen paýtagty Aşgabat Birleşen Milletler Gurasynyň ylalaşdyryjy merkezidir. Şu nukdaýnazardan hem, «Türkmenistan — parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip aýtmaga doly esas bar.

Hemmämiziň buýsanjymyzy goşalandyryýan hakykat, Türkmenistan Bitarap döwlet hökmünde BMG-niň baş Assambleýasy tarapyndan ilkinji we iki gezek ykrar edilen döwletdir. Şeýle hem Türkmenistan bu günki gün dünýäniň ýüzlerçe döwletleri bilen hoşniýetli, parahatsöýüjilikli we birek-birege goldaw bermek maksady bilen dostlukly gatnaşyklary ýola goýmak üçin uzak geljegi nazarlaýan daşary syýasy strategiýasyny üstünlikli durmuşa geçirýär. Bu ugurda alnyp barýlýan işler geljek-

de nesilleriň bagtyýarlygyny halklaryň we ýurtlaryň abadançylygyna gönükdirilmegi ýokardaky aýdanlarymyzyň subutnamasy bolup hyzmat edýär.

2024-nji «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynda hemişelik Bitaraplygymyzyň 29 ýyllygyna uly taýýarlyk görülýär. Biz hem mugallymçylyk kärimiziň Bitaraplyk ýörelgeleri bilen baglydygyndan ruhlanyp, şanly toýa baýramçylyk sowgady hökmünde ýüregimiziň buýsanjyny halka ýetirmek, bu babatda ýaş nesilleriň ýörelgelerimiziň gadyr-gymmatyny has-da pugtalandyrmakda öz goşandymyzy goşmaga çalyşýarys. Goý, toýlar toýa ulaşsýn!

Ogulsuraý ORAZGELDIÝEWA,
Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport
institutynyň mugallymy.

KÝORLINGÇILER HALKARA ÝARYŞLARYNYŇ SYNAGYNDAN GEÇÝÄRLER

✓ Türkmenistanyň kýorling federasiýasy 2025-nji ýylda Harbinde geçiriljek gysky Aziýa oýunlaryna taýýarlyk görmek üçin dürli çäreler geçirýär. Bu maksat bilen toparlarymyzyň üstünlik gazanmak üçin güýjüni we tehnik taýýarlygyny ýokarlandyrmak ugrunda alnyp barýlýan işler güýçli depginde dowam etdirilýär. Mundan öň türkmenistanly kýorlingçiler Norwegiýada okuw-türgenleşiklerine gatnaşyp, tejribe gazanypdylar. Häzirki wagtda bolsa halkara ýaryşlarynyň synaglaryndan geçmek üçin taýýarlyk görýärler. Bu çäreler Aziýada ýokary netijeleri gazanmak üçin möhüm ädimler bolup durýar.

Gysky Aziýa oýunlary sportuň gysky görnüşleriniň wekilleriniň arasynda esasy iri sport festiwaly hökmünde möhüm ähmiýete eýedir. Şu maksat bilen Türkmenistanyň kýorling federasiýasy milli ýygnydymyzy abraýly ýarýşa ýokary derejede taýýarlamak üçin tagalla edýär.

2024-nji ýylyň ahyrynda türkmen türgenleri ýörite okuw-türgenleşiklere gatnaşmak üçin Norwegiýa gtdiler. Norwegiýada kýorlingiň beýik taryhynyň bolandygy üçin bu ýurtta geçirilen okuw-türgenleşikler ýurdumyzyň türgenleriniň sportuň bu görnüşini has gowy öwrenmäge we tejribe gazanmaga mümkinçilik berdi. Norwegiýada dünýäniň öňdebaryjy hünärmenleriniň we tälimçileriniň ýolbaşçylygynda geçirilen okuwlary, türgenleriň diňe tehnik taýdan däl, eýsem psihologik taýdan hem taýýarlyk görmegine ýardam etdi.

Şu günler Türkmenistanyň kýorling federasiýasy 2025-nji ýylda geçiriljek Gysky Aziýa oýunlaryna uly taýýarlyk görýär. Bu synag ýaryşlarynda türgenlerimiz oýunlaryň derejesine laýyklykdaky bäsleşiklere gatnaşyp, özläriniň mümkinçiliklerini synap görerler. Şeýlede, halkara ýaryşlary türgenleriň arasyndaky dostlukly gatnaşyklary pugtalandyrmak üçin köpsanly mümkinçilikleri açar.

Begmyrat JEPBAROW,
Türkmenistanyň kýorling federasiýasynyň başlygy.

TÜRKMENISTANYŇ
KÝORLING FEDERASIÝASY

10-14
YAS

Çagalary sport
mekdebiň kýorling
bölümüne çagyryarys!

Halkara derejeli tälimçi:
Sakina Gulamalyýewa

Salgymyz: Gysky oýunlar sport toplumu

+993 71 591541 +993 61 668175

DERS OLIMPIADASY

✓ Bilim ulgamynda halkara hyzmatdaşlygynyň giň gerimde dabaralanýandygynyň aýdyň subutnamasy hökmünde 2024-nji «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynyň 25 — 30-njy noýabry aralygynda Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetinde ýokary okuw mekdepleriniň talyplarynyň arasynda himiýa dersi boýunça III halkara olimpiadasy geçirildi. Bu halkara derejesinde geçirilen olimpiada Russiýadan, Hytaýdan, Ýaponiýadan, Rumyniýadan, Eýran Yslam Respublikasyndan, Türkiýeden, Belarusdan, Gazagystandan, Ermenistandan, Täjigistandan, Azerbaýjandan, Özbegistandan ýokary okuw mekdepleriniň 23-sinden we ýurdumyzyň ýokary okuw mekdepleriniň 21-sinden talyplaryň jemi 220-ä golaýy gatnaşdy.

Olimpiada halkara ülnülerine laýyklykda, şahsy we toparlaýyn görnüşde A we B derejede türkmen, iňlis we rus dillerinde geçirilip, oňa ýurdumyzyň ylym-bilim edaralarynyň professor-mugallymlary, alymlary, hünärmenleri bilen birlikde daşary ýurtlaryň ýokary okuw mekdepleriniň professor-mugallymlary, alymlary eminlik edip, Ýaponiýanyň alymlary synçy hökmünde gatnaşdylar.

Himiýa dersi boýunça III halkara olimpiadasynda we onuň çäginde geçirilen «Himiýany okatmagyň usulyýetiniň döwrebap kämilleşdirilmegi we himiki tehnologiýalaryň häzirkî zaman ösüşü» atly halkara ylmy-amaly maslahatyna gatnaşanlar Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň eýwanında bilim-ylm ulgamynda, şeýle hem himiki tehnologiýalaryň ösüşiniň üstünliklerine bagyşlanan, milli amaly-haşam sungatynyň gymmatlyklarynyň sergisine aýlanyp gördüler, uniwersitetiň «Bagtyýarlyk owazlary» medeni merkeziniň dutarçylyk toparynyň Arkadagly Gahryman Serdarymyzy, berkarar Watanymyzy, milli gymmatlyklarymyzy, türkmen ýaşlaryny wasp edýän aýdym-sazlaryna tomaşa etdiler.

Halkara olimpiadanyň dowam edýän günlerinde oňa gatnaşyjy daşary ýurtly myhmanlar Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň Magtymguly, Taryhy we Geologiýa muzeýlerine aýlanyp gördüler. Olar muzeý gymmatlyklary bilen ýakyndan tanyşdyryldy. Şeýle hem «Himiýany okatmagyň usulyýetiniň döwrebap kämilleşdirilmegi we himiki tehnologiýalaryň häzirkî zaman ösüşü» atly halkara ylmy-amaly maslahatynyň maksatnamasynyň çäklerinde gatnaşyjylar üçin «Nusaý» döwlet taryhy-medeni goraghanasynyň çägindeki Nusaý ýadygärlikler toplumyna gezelençler guraldy.

Laçyn BEGZADAÝEWA,
Magtymguly adyndaky TDU-nyň
žurnalistika hünäriň talyby.

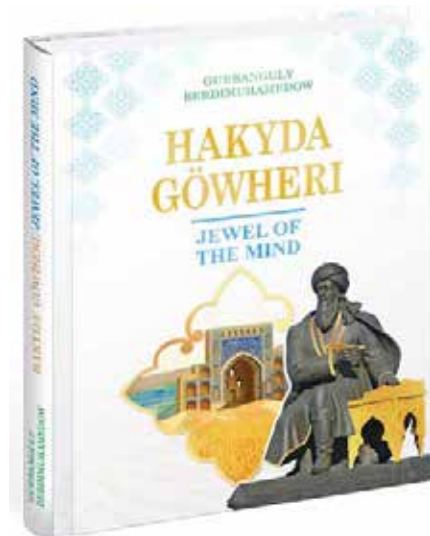
HOŞ HABAR

✓ 25-nji noýabrda türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedow iş maslahatyny geçirdi. Möhüm ähmiýetli iş maslahatyny dowamynda Gahryman Arkadagymyz zähmet rugsadynda wagty döredijilik bilen meşgullanyp, şöhratly taryhyмыз hakynda toplan maglumatlaryny kagyza geçirip, täze kitabyňy ýazyp tamamlandygy barada hoş habary aýtdy.

«Hakyda göwheri» diýip atlandyran kitaby türkmeniň akyldar şahyry Magtymguly Pyragynyň döreden eserleriniň adamzat gymmatlyklaryna ýetiren täsiri, şöhratly taryhyмызыň beýany, medeniýetimiziň dünýä siwilizasiýasyna goşan goşandy baradaky maglumatlary beýan edýändigini nygtaý, bu gymmatly kitabyň ilkinji nusgasyny görkezdi.

Gahryman Arkadagymyz «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynda neşir edilen «Hakyda göwheri» atly kitabyňy ilkinji nusgasyny hormatly Prezidentimize sowgatlyk hökmünde ýollady.

30-njy noýabrda Arkadag şäheriniň häkimiýetinde Gahryman Arkadagymyzyň

«Hakyda göwheri» atly täze kitabyňy tanyşdyrylyş dabarasyny geçirdi. Türkmen we iňlis dillerinde neşir edilen kitap Gahryman Arkadagymyzyň ozalky döreden ajaýyp eserleriniň hatarynda mynasyp orun eýeledi. Gahryman Arkadagymyzyň zehininden döreýän eserler türkmen halky we dünýä okyjylary üçin ähmiýetli gollanma bolup hyzmat edýär.

Gahryman Arkadagymyzyň döreden täze eseri gutly bolsun! Şeýle ajaýyp eserleriň höwri köp bolsun!

Akmaral ARBATOWA,
Türkmen oba hojalyk institutynyň
mugallymy.

TÜRKMEN-HYTAÝ YLMY-INNOWASION FORUMY

✓ 2024-nji ýylyň 26-27-nji noýabrynda paýtagtymyz Aşgabatda «Innowasiýalar, täze tehnologiýalar we olary önümçilige ornaşdyrmagyň meseleleri» atly III türkmen-hytaý ylmy-innowasion forumy geçirildi.

Forumyň geçirilmeginiň esasy maksady ýurduň ykdysadyýetiniň dürli pudaklarynda öňdebarýjy innowasion çözümleri durmuşa geçirmegiň we milli innowasiýa ulgamyň ösdürmegiň aýratynlyklarynyň amaly meselelerini ara alyp maslahatlaşmak hem-de Türkmenistan bilen Hytaý Halk Respublikasynyň arasynda ylmy-tehniki hyzmatdaşlygy işjeňleşdirmek barada gazanylan ylalaşygy ýerine ýetirmekdir.

Forumda dostlukly Hytaý Halk Respublikasynyň ylymda gazananlaryny, ylmy barlaglaryň netijelerini önümçilige işjeň ornaşdyrmak, halkara ylmy-tehnologik hyzmatdaşlygy has-da giňeltmek bilen bagly meselelere garaldy. Şeýle hem forumda nanotehnologiýalar, himiki tehnologiýalar,

täze materiallary öwrenmek we energetika, biotehnologiýa, molekulýar biologiýa, oba hojalygy, ekologiýa we genetika, maglumat-aragatnaşyk ulgamlary, kompýuter tehnologiýalary, häzirkî zaman lukmançylyk we derman serişdelerini öndürmek tehnologiýalary, innowasion ykdysadyýet, ynsanperwer gylmlar boýunça türkmen-hytaý hyzmatdaşlygynyň giň ugurlary ara alnyp maslahatlaşyldy.

«Innowasiýalar, täze tehnologiýalar we olary önümçilige ornaşdyrmagyň meseleleri» atly III türkmen-hytaý ylmy-innowasion forumynyň ýurdumyzda geçirilmegi önümçilige täze tehnologiýalary girizmek boýunça tejribe alyşmaga we täze hyzmatdaşlygy ýola goýmaga itergi berjekdigine ulý ynam bildirýäris.

Ahmet MUHAMMETKULÝEWA,
Türkmenistanyň Serhet
institutynyň harby talyby.

«PAÝHAS ÇEŞMESI»: DOST HAKYNYDA NAKYLLAR

- ✓ Dost — dost, mamla — rast.
- ✓ Dost arasyňy söz bozar, ýer-ýurdy — suw.
- ✓ Dost atan daş baş ýarmaz.
- ✓ Dost başa gözlär, duşman — aýaga.
- ✓ Dost başyňa iş düşende tanalar.
- ✓ Dost — dostuň aýnasy.
- ✓ Dost geňeşde belli, semiz — ýörüşde.
- ✓ Dosta «bolar» diýme, «ýagşy» diý, duşmana «ýagşy» diýme, «göreris» diý.
- ✓ Dosta bereniňi sorama, goňşa bereniňi dileme.
- ✓ Dostsuz başym — duzsuz aşym.
- ✓ Dostdan sözüň gizleme.
- ✓ Dost — ekiz, duşman — sekiz.
- ✓ Dost naharyny duşman ýaly iý, duşman naharyndan asla datma.
- ✓ «Dostuň» (duşmanyň) tilki bolsa, gapanyň gurulgy bolsun.
- ✓ Dostuň — ýüzüňe, duşmanyň — yzyňa.
- ✓ Dostuň dost bolsun, hasabyň — dürs.
- ✓ Dostuň geldi — baýram boldy.
- ✓ Dostuň müň bolsa-da az, duşmanyň bir bolsa-da köp.
- ✓ Dostuňa syryňy berme, onuňam özge dosty bar.
- ✓ Dostuňy saklama — nepden galmasyn, Duşmanyň saklama — syryň bilmesin.

Toplan Jahan NURIDDINOWA, talyp.

NEW BOOK BY HERO-ARKADAG

✓ On November 25, National Leader of the Turkmen people, Chairman of Halk Maslahaty of Turkmenistan Gurbanguly Berdimuhamedov held a working meeting. The agenda focused on the current issues, including the implementation of large-scale reforms in the economic sectors, the welfare of the people and production stability.

Hero-Arkadag shared an exciting news during the meeting. While on leave, he finished a new book that contains valuable information about the glorious history of the Turkmen nation.

Presenting The Pearl of Memory, Arkadag emphasised that his book studies the influence of the works by the great Turkmen poet and philosopher Magtymguly Pyragy on universal values. It also delves into the glorious history of the Turkmen people and the contribution

of Turkmen culture to global civilization. He proudly demonstrated the first copy of the book.

Hero-Arkadag presented the first copy of The Pearl of Memory, published in the Year «The Fount of Wisdom of Magtymguly Pyragy», as a gift to the esteemed President.

The works by Hero-Arkadag serve as a guide for the Turkmen people and readers worldwide.

Let Hero-Arkadag's new book bring joy! Let many more invaluable books of his see the light of day in the future!

Translated by **Mayagul KOMEKOVA**,
A senior lecturer, **S. A. Niyazov Turkmen
Agricultural University**

ULAG ULGAMYNA BAGYŞLANAN HALKARA FORUM

✓ 25-26-njy noýabrda paýtagtymyz Aşgabatdaky Söwda-senagat edarasynyň binasynda «Halkara ulag-üstaşyr geçelgeleri: özara arabaglanyşyk we ösüş — 2024» (ITTC-2024) atly halkara maslahat we sergi geçirildi. Bu ýokary derejeli çäräni Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň Ulag we kommunikasiýalar agentligi we «Belli» hojalyk jemgyýeti bilelikde gurady.

Türkmenistanyň Prezidentiniň gatnaşyjylara ugradan gutlagynda bu çäräniň ulag ulgamynda sebitara hyzmatdaşlygyny ösdürmekdäki wajyp orny barada aýdyldy. Şeýle hem maslahatyň sebitde ygtybarly ulag infrastrukturasyňy döretmäge ýardam berjekdigine uly ynam bildirýär.

Ýokary derejede guralan sergide ulag pudagynda bar bolan täze tehnologiýalar we önümler, demir ýol infrastrukturasy, durnukly demir ýol ulgamynda gazanylanlar, netijeli we ekologiýa taýdan aras-

sa logistika üçin çözümler, döwrebap ulag ulgamlarynyň we enjamlarynyň ähli görnüşleri, ýük we ýolagçy daşamak boýunça hyzmatlar, dolandyryş ulgamlary, şeýle hem ulag we logistika üçin maglumat we hyzmat ulgamlary bilen tanyşdyryldy. Şeýle forumlaryň geçirilmegi ýerli we daşary ýurt kompaniýalarynyň arasynda işewürlük gatnaşyklaryny gurmaklyga mümkinçilik döredýär.

Bütindünýä durnukly ulag günü mynasybetli geçirilen «Halkara ulag-üstaşyr geçelgeleri: özara arabaglanyşyk we ösüş — 2024» atly halkara maslahaty we sergisi ulag we logistika ulgamynda halkara hyzmatdaşlygyny ösdürmekde, oňa gatnaşyjy ýurtlaryň arasynda ulag gatnaşyklarynyň has-da berkemeginde uly ýardam berer.

Orazbibi HAJYAMANOWA,
Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň talyby.

ПОДАРОК

✓ 25 ноября Национальный лидер туркменского народа, Председатель Халк Маслахаты Туркменистана Гурбангулы Бердымухамедов провёл рабочее совещание. Во время значимого рабочего совещания Герой-Аркадаг сообщил радостную новость: находясь в творческом отпуске, он завершил работу над новой книгой, в которой изложил собранные им материалы о славной истории туркменского народа.

Аркадаг представил свою книгу, названную «Жемчужина памяти», отметив, что она посвящена влиянию произведений великого туркменского поэта и мыслителя Махтумкули Фраги на мировые ценности, описанию славной истории нашего народа и вкладу нашей культуры в мировую цивилизацию. Он также продемонстрировал первый экземпляр книги.

Герой-Аркадаг передал первый экземпляр своей новой книги, «Жемчужина памяти», изданной в Год «Махтумкули Фраги – океан мудрости», в качестве подарка уважаемому Президенту.

30 ноября в хакимлике города Аркадаг состоялась презентация нового произведения Героя-Аркадага «Накыда göwheri». Изданная на туркменском и английском языках книга заняла достойное место среди ранее созданных замечательных трудов Аркадага. Произведения, созданные Героем-Аркадагом, являются важными руководствами для туркменского народа и читателей во всём мире.

Пусть новая работа Героя-Аркадага принесёт радость! Пусть и впредь выходят в свет столь ценные книги!

Селим ХОДЖАБАЕВ,
студент Туркменского
сельскохозяйственного
университета.

KÜŞT OÝNUNYŇ TARYHY

✓ Ýaşauyş üçin açyk howanyň, iýmitiň, suwuň gerek bolşy ýaly, islendik döwletde, islendik ugur boýunça ösüş gazanmak üçin şertleriň döredilmegi gerek. Hormatly Prezidentimiziň parasatly ýolbaşçylygynda ýurdumyzyň ähli pudagynda bolşy ýaly, sport ulgamynda hem belent sepgilere, uly ösüşlere ýetilýär. Ýurdumyzyň sportdaky at-abraýyny dünýä derejesine çykarmak döwlet syýasatynyň aýrylmaz bir bölegine öwrülýär. Küşt hem sport görnüşleriniň naýbaşylarynyň biridir.

Türkmen küşdüniň uzak taryhy bar. Taryhy maglumatlara salgylansak, häzirki döwürde oýnalýan küşt oýnunyň düzgüninden tapawutly ýerleriniň bardygyny görüjäs. Gadymy türkmen küşdünde pyýada elmydama diňe bir öýjük öňe göçýär. «Rokrowka» düzgüni türkmen küşdünde düýpgöter üýtgeýär. Oýun başlananda gadymy türkmen küşdünde iki göçüm birden, soň bolsa bir göçüm edilýär. Häzirki döwürde «pat» deňlikdir. Emma türkmen küşdünde bu ýeňiş hasap edilýär. Bu bolsa türkmen küşdüniň gadymdan gelýändigini subut edýär.

Türkmen küşdüniň taryhy 1939-njy ýylda Moskwanyň Halk hojalygynyň gyzanlarynyň sergisinde geçirilen ýaryş-

dan başlanýar. Şonda on respublikanyň güýçli oba küştçüleriniň arasynda Ahal welaýatynda mirap bolup zähmet çeken Täşli Taýlyýew garşydaşlarynyň hemmesini ýeňip, SSSR-iň çempiony bolmagy başarýar. Täşli aga şol wagt elli ýaşynda eken. Onuň bu üstünligini 1974-nji we 1981-nji ýyllarda Russiýanyň Kaluga hem-de Mahaçgala şäherlerinde küşt ussady Amanmyrat Kakageldiýew gaýtalaýar. Ol halkara derejeli sport ussady bolup, ýurdumyzyň 24 gezek çempionydyr. Ussat grossmeýster Mähri Öwezowa bolsa 1996-njy ýylda Ýerewanda, 1998-nji ýylda Elistada Bütindünýä küşt Olimpiadasynyň altyn medalyna mynasyp bolýar.

«Sport — parahatçylygyň ilçisi» diýen ajaýyp jümlen ugur alýan türkmen türgenleri türgenleşik işleri bilen bir hatarda ýurt derejesindäki we dürlü halkara ýaryşlaryna uly höwes bilen gatnaşýarlar. Ýaşlary sporta we köpçülikleýin bedenterbiýe bilen meşgullanmaga çekmekde, türgenlerimiziň ussatlygyny artdyrmakda ýurdumyzda geçirilýän dürlü ýaryşlar hem uly ähmiýete eýedir. Bu küşt sporty babatynda hem şeýledir.

Mergen ÖWEZOW,
TMÝG-niň Köneürgenç
etrap Geňeşiniň başlygy.

GADYMY ÝADYGÄRLIK

✓ Ýurdumyzda ata-babalarymyzdan bize miras galan taryhy-medeni ýadygärliklerimizi, ylym-bilim eserlerini, taryhy galalarymyzy gorap saklamak we olara aýawly seretmek hem-de durkuny dikeltmek işleri ýurdumyzyň alyp barýan syýasatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň birine öwrüldi.

Beýik Ýüpek ýolunyň ugrundan binyat tapan, dünýä ylmynyň, taryhynyň we medeniýetiniň gülläp ösmegine saldamly goşant goşan gadymy ylmy ojalarynyň biri-de Köneürgenç şäheridir. Ol ýurdumyzyň demirgazyk welaýatynyň adybir etrabyň merkezi bolmak bilen, Daşoguz şäherinden 120 kilometr uzaklykda ýerleşýär. Köneürgenç taryhy-medeni döwlet goraghanasynyň ýadygärlikleri 2005-nji ýylda ÝUNESKO-nyň Bütindünýä medeni mirasynyň sanawyna girizildi. Bu bolsa, münýullyklaryň şaýady bolan arheologiya we arhitektura ýadygärliklerini dünýäniň taryhçylary we alymlary tarapyndan has içgin öwrenmäge we syýahatçylyga uly mümkinçilikleri açdy.

Köneürgenjiň taryhy-medeni goraghanasyna daşary ýurt syýahatçylar hem-de ýurdumyzyň ähli ýerlerinden myhmanlar gelip, uly höwes bilen zyýarat edýärler. Golaýda TMÝG-niň Daşoguz welaýat, şäher, etrap Geňeşleri tarapyndan geçirilen gezelenç çäresi hem giň many-mazmuna eýe boldy. «Türkmen halkynyň şöhratly taryhy — Arkadagly Gahryman Serdarly ýaşlaryň beýik buýsanjy» atly şygar astynda guralan gezelenç çäresine Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Merkezi Geňeşiniň, Aşgabat, Arkadag şäher Geňeşleriniň hem-de welaýatlaryň wekilleri gatnaşdylar.

Gezelenç çäresine gatnaşyjylar milli medeniýetimizi we sungatymyzy ösdürmeklige, geçmiş taryhymyzy içgin öwrenmeklige giň mümkinçilikler döredip berýän Gahryman Arkadagymyza, hormatly Prezidentimize alkyş aýtdylar.

Altyn ATAKOWA,
TMÝG-niň Görogly etrap Geňeşiniň
bölüm müdiri.

TURKMENISTAN AND UNICEF DISCUSS PROSPECTS FOR COOPERATION

✓ The United Nations Children's Fund (UNICEF) Turkmenistan Country Office held a working meeting with the national partners to discuss the draft cooperation programme for 2026-2030. The programme is aimed at improving children's well-being across various areas, including healthcare and nutrition, early childhood development, education, social protection and integrating children with disabilities into society. The UNICEF programme will align with the strategic priorities of the United Nations Sustainable Development Cooperation Framework.

Building on the outcomes of previous programmes, UNICEF's work reflects an expanded scope of cooperation with the Government of Turkmenistan.

Translated by Halneps HYDYROV,
A student, Turkmen Agricultural University

SPORT — BAGTYÝARLYGA BADALGA

✓ Gahryman Arkadagymyzyň peder ýoluny mynasyp dowam etdirýän Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň taýsyz tagallary we ýaş nesiller baradaky aladalary netijesinde ýurdumyzda ösüp gelýän ýaş nesiller söýgi we mähir bilen gurşalýar. Olaryň ählitaraplaýyn sagdyn-sazlaşykly ösüp kemala gelmekleri üçin giň möçberli işler durmuşa ornaşdyrylýar. Hormatly Prezidentimiziň ýaşlary köpçülikleýin sporta we bedenterbiýä çekmek baradaky öňde goýýan wezipelerinden ugur alnyp, ýurdumyzda sporty ösdürmeklige we ýaşlaryň sportuň dürli görnüşleri boýunça türgenleşip, sport äleminde ökde türgenler bolmaktaryny gazanmak ugrunda uly işler durmuşa geçirilýär.

Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Daşoguz welaýatynyň Akdepe etrap Geňeşiniň guramagynda 6-njy

sport mekdebiniň türgenleriniň gatnaşmagynda «Sport — sagdynlyga we bagtyýarlyga badalga» atly wagyz-nesihat duşuşygy geçirildi. Duşuşykda fiziki taýdan sagdyn nesilleri kemala getirmegiň döwlet syýasatymyzda ileri tutulýan ugurlaryň biri bolup durýandygyny, geçirilýän sport çäreleri sagaldyş we terbiýeçilik, ekologiýa abadançylygy üpjün etmek, daşky gurşawy goramak ýaly ugurlarda möhüm orny eýeleýär, sonuň üçin ýaşlary köpçülikleýin sporta çekmek üçin alnyp barylýan işlere mynasyp goşant goşmalydygy hakynda gürrüňler edildi.

Akjagül AMANOWA,
TMÝG-niň Akdepe etrap Geňeşiniň
guramaçylyk bölüminiň baş hünärmeni.

SAGDYNLYK — RUHUBELENTLIK

✓ Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe sagdyn durmuş ýörelgelerine eýerip ýaşamak biziň her birimiziň ruhumyzy belende göterýär. Şonuň üçin hem ýurdumyzda sportuň dürli görnüşleri bilen meşgullanmak ugrunda biz ýaşlara ähli mümkinçilikler döredilendir. Hormatly Prezidentimiziň ynsan saglygynyň esasy girewi hasaplanýan bedenterbiýäni we sporty ösdürmek, milli sportumyzyň dünýä sportuna goşulmagyny gazanmak baradaky başlangyçlarynyň netijesinde bitirilen ägirt uly işler, sportda ýetilen belent sepgitler Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe öz beýany tapdy.

Ekologiýa taýdan arassa ulag hasaplanýan welosiped bu günki günde ýurdumyzyň ýaşajylylary üçin sportuň gyzykly görnüşine öwrüldi. Saglyk üçin diýseň peýdaly bolan welosiped sürmek, onda dynç almak, aýlanmak diňe ýaşlar üçin gyzykly bolman, eýsem, ähli ýaşdaky ildeşlerimizde sportuň bu görnüşine bolan söýgüsini artdyrar. Biziň hem okuw mekdebimizde talyplaryň arasynda yzygiderli welosipedli bäsleşikler geçirilýär. Bu geçirilýän

sport türgenleşikleri ruhumyzy belende göterip, okuw sapaklarymyza işjeň gatnaşmaga höwes döredýär. Adamyň ýaşyna, saglyk ýagdaýyna, ukyplaryna görä sport bilen yzygiderli meşgullanmak birnäçe keseliň önüni almaga ýardam edýär.

Gahryman Arkadagymyz we hormatly Prezidentimiz sport hereketiniň önüni çekip we onuň ählhalk häsiýetine eýe bolmagyny üpjün edip, görelde bilen diňe bir beden taýdan sagdynlyga we ýokary netijeleri gazanmaga däl, eýsem, şahsýetiň sazlaşykly ösmegine hem çagyryýar. Şunda ilkinji nobatda, adamyň ruhy, ahlak dünýäsi, belent oý-pikirleriniň ulgamy aýratyn ähmiýete eýedir. Onuň esasyны bolsa Watanymyza bolan çäksiz söýgi duýgusy hem-de ony has-da kuwwatly we rowaç döwlete öwürmek islegi düzýär.

Leýli BEKIÝEWA,
Türkmen döwlet medeniýet we sungat mekdebiniň
kitaphanaçylyk işi hünäriniň talyby.

KIDS EXPO 2024 INTERNATIONAL EXHIBITION

✓ The Kids Expo 2024 International Exhibition was held at the Doha Exhibition and Convention Centre in Qatar in the last decade of November. The event focused on various aspects of childhood, including education, healthcare, culture and recreation. It brought together representatives from ministries, organisations and private companies from all over the world. Turkmenistan participated in this major event; a delegation of the Ministry of Education and the Ministry of Health and Medical Industry attended the exhibition.

The visit of the Turkmen delegation aimed to study modern approaches and solutions in various areas related to children's well-being. The representatives of Turkmenistan sought to gain new ideas that could be tailored for national childhood development programmes.

The Turkmen delegation visited the exhibition pavilions of different countries, giving special attention to innovations in school and preschool education. They thoroughly reviewed modern educational technologies, interactive platforms and instructional materials that could help improve the quality of education.

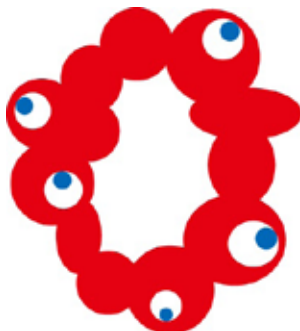
The visit of the Turkmen delegation provided valuable experience and an opportunity to learn about the best international practices in child protection and development, contributing to the further improvement of Turkmenistan's initiatives in this field. The visit to Kids Expo 2024 served as an important step to strengthen international cooperation in the protection of children's rights and interests.

The delegation of the Ministry of Education held a series of important meetings at the educational institutions during the official visit to the State of Qatar. The meetings and talks took place in an atmosphere of mutual understanding, focusing on promoting partnerships and exchanging experiences in implementing educational policies.

**Translated by Nuryagdy
AYDOGDYEV,
A lecturer, S. A. Niyazov Turkmen
Agricultural University**

ВСЕМИРНАЯ ВЫСТАВКА «ЭКСПО-2025»

**ВСЕМИРНАЯ ВЫСТАВКА ПРОЙДЁТ В ОСАКЕ, В НЕЙ ПРИМУТ УЧАСТИЕ
БОЛЕЕ 160 СТРАН.**

OSAKA, KANSAI, JAPAN
EXPO 2025

✓ До начала Всемирной выставки «Экспо-2025» в Осаке осталось чуть меньше пяти месяцев, и подготовка к ней идёт полным ходом.

Делегаты со всего мира встретились в штаб-квартире в Париже, чтобы обсудить последние события и найти решения проблем, с которыми столкнулись организаторы.

Всемирная выставка — одно из старейших и крупнейших международных мероприятий, которое проводится каждые пять лет, начиная с 1851 года.

На «Экспо» в Японии 160 стран представят свои последние достижения в сфере инноваций и технологий.

Тема предстоящей Всемирной выставки — «Проектирование будущего общества для нашей жизни».

Генеральный секретарь Международного бюро выставок (МБВ) Дмитрий Керкенцес назвал старение населения

и масштабную урбанизацию важнейшими вызовами, которые стоят перед международным сообществом.

К ноябрю было продано всего 7,3 миллиона билетов на выставку. Японские власти решили скорректировать коммуникационную стратегию, сделав ставку на привлечение европейских посетителей.

Между тем, Дмитрий Керкенцес выразил уверенность в том, что продажи билетов обязательно возрастут ближе ко дню открытия выставки (13 апреля).

Всемирная выставка в Осаке пройдёт с апреля по октябрь 2025 года и, по оценкам японских властей, примет около 28 миллионов посетителей.

**Подготовил Дерья БЕГМЕДОВ,
преподаватель Туркменского
сельскохозяйственного университета.**

ÝAŞLARYŇ BAŞYNY JEMLÄN MASLAHAT

✓ TMÝG-niň Daşoguz welaýat Geňeşiniň guramagynda «Türkmen halkynyň şöhratly taryhy — Arkadagly Gahryman Serdaryly ýaşlaryň beýik buýsanjy» atly maslahat guraldy. Bu maslahata TMÝG-niň Aşgabat hem-de Arkadag şäher Geňeşlerinden, TMÝG-niň Balkan, Ahal, Mary, Lebap welaýat Geňeşlerinden wekiller gatnaşdylar. Maslahat Daşoguz welaýatynyň Taryhy we ölkäni öwreniş muzeýinde guraldy. Diýarymyzyň dürli künjeklerinden gelen wekiller muzeýiň eksponatlaryna syn etdiler. Şeýle-de, maslahata gatnaşmaga gelen wekilleriniň ÝUNESKO-nyň Bütindünjä mirasynyň sanawyna girizilen Köneürgenç ýadygärliklerine gezelençler guraldy.

Häzirki wagtda ýadygärliklerimizi aýawly gorap saklamak we geljekki nesillere ýetirmek barada uly aladalar edilýär. Bu babatda duşuşyklar, dabaraly çäreler yzygiderli dowam edýär. Milli gymmatlyklarymyza uly sarpa goýýan Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun!

**Güljahan GARAÝEWA,
TMÝG-niň Gyzyrlarbat etrap Geňeşiniň guramaçylyk bölüminiň esasy hünärmeni.**

TÜRKMENISTAN — SPORT ÝURDY

✓ «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynda Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň köpugurly sport toplumynda Türkmenistanyň Džúdo we Karate-do federasiýalarynyň meýilnamasyna laýyklykda, sportuň džúdo we karate-do görnüşleri boýunça Türkmenistanyň Kuboguny almak ugrundaky ýaryş uly ruhbelentlige beslendi. Geçirilýän ýaryşlar sport bilermenlerinde aýratyn gyzyklanma döretdi.

Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynda ýurdumyzyň sport federasiýalary bilen sazlaşykly işleriň ýola goýulmagy netijesinde geçirilýän milli ýaryşlar aýratyn zehinli türgenleriň ýüze çykarylmagynda möhüm orny eýeleýär. Ýurdumyzda geçirilýän sport ýaryşlarynda ýokary netijeleri görkezýän şeýle türgenler halkara ýaryşlarynda hem Watanymyzyň abraýyny mynasyp goramagy başaýarlar.

Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport instituty.

✓ Aşgabat şäherindäki «Görogly» fitnes klubunda «Planetanyň saglygy» atly festiwal geçirildi. Paýtagtymyzyň ýaşajyylary we myhmanlar Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komitetiniň hem-de Aşgabatdaky Rus öýüniň ýardam bermeginde gurnalan ilatyň arasynda sagdyn durmuş ýörelgelerini, fiziki işjeňligi wagyz etmek boýunça çärä gatnaşdylar. Festiwala köpsanly adamlar, maşgalalar gelip, dürli sport çärelerinden lezzet aldylar. Fitnes klubunyň dürli zallarynda myhmanlar üçin ýörite maksatnama işlenilip düzüldi. Festiwalyň ýaşajyk gatnaşyjylary üçin hem gyzykly ýaryşlar we tanslar gurnalды. Türgenleşik zallaryndaky ýaryşlar we ussatlyk sapaklary aýratyn gyzyklanma döretdi.

Çäräniň ýokary guramaçylykly geçirilmeginde ýardam beren Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň talyplary üçin «Planetanyň saglygy» festiwaly beden bilen işlemegiň, fiziki taýdan sagdynlygy we fitnesi öpjün etmegiň, şeýle-de dikeldiş çärelerini geçirmegiň usullaryndan tejribelerini artdyrmakda uly ähmiýete eýe boldy.

Arslan MYRADOW, Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň Ylym bölüminiň hünärmeni.

✓ Balkan welaýatynyň bedenterbiýe we sport baradaky Baş müdirligi Gyzylarbat etrabyň bedenterbiýe we sport bölüminiň 1-nji sport mekdebi bilen bilelikde

sportuň futzal görnüşini boýunça 2011-2012-nji ýylda doglan ýetginjekleriň arasynda Balkan welaýatynyň birinijiligi boýunça bäsleşik geçirdi. Bu bäsleşige Balkan welaýatynyň şäherleridir etraplaryndan birnäçe toparlar gatnaşdylar. Bäsleşikde 1-nji orna Gyzylarbat etrabyň «Arkaç» topary, 2-nji orna Gyzylarbat etrabyň «Sary daş» topary, 3-nji orna bolsa Balkanabat şäheriniň «Köpetdag» topary mynasyp boldular. Garaşsyz, baky Bitarap ýurdumyzda şunuň ýaly çäreler yzygiderli geçirilip, ýaşlary sporta we sagdyn durmuş ýörelgesine çekmäge uly mümkinçilikler döredilýär. Hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda ýurdumyzda ýaşlarymyzy sagdyn durmuş ýörelgesine çekmek üçin döwletli işler alnyp barylýar.

Ýakup BERDIÝEW, Gyzylarbat etrabyň bedenterbiýe we sport bölüminiň 1-nji sport mekdebiň okuw-sport işleri boýunça müdiriň orunbasary, IIkinji Ýaşlar guramasynyň başlygy.

✓ Astanada geçirilen Sambo boýunça 49-njy dünýä çempionatynda Türkmenistandan wekilçilik eden türgenlerimiz jemi 6 medal gazandylar. Milli ýygynyň 71 kilograma çenli agram derejesinde çykyş eden Muminjan Arzykulow söweş sambosy boýunça altyn medal gazandy.

Şeýle-de söweş sambosy boýunça kümüş medallara milli ýygynyň toparymyzyň türgenleri Bägül Nuryýewa 50 kilograma çenli agram derejesinde, Sabina Agajanowa 80 kilogramdan ýokary agram derejesinde çykyş etmek bilen mynasyp boldular.

54 kilogram agram derejesinde çykyş eden Zarina Abdyrahmanowa we 72 kilog-

rama çenli agram derejesinde çykyş eden Gülzada Jorakulyýewa söweş sambosy boýunça bürünç medallary eýelediler. Türgen ýigitlerimizden Kambar Umarow bolsa sport sambosy boýunça 71 kilograma çenli agram derejesinde çykyş edip, bürünç medal gazandy.

Dünýä çempionatynda 80 döwletden 470 türgeniň gatnaşandygyny hasaba alsaň, milli türgenlerimiziň üstünlikli çykyş edendiklerini bellemek bolar.

Şu pursatda Sambo boýunça nobatdaky 50-nji ýubileý dünýä çempionatynyň 2025-nji ýylda Aşgabatda geçirilmäge taýýarlyk görüldiğini ýatlap geçmek bolar. Halkara Sambo federasiýasynyň Astanada bolup geçen kongresinde türkmen paýtagtynyň 2025-nji ýylda nobatdaky kongresiň geçiriljek ýeri hökmünde kesgittenendigi belläp geçmek hem ýakymlydyr. Şol kongresde şeýle hem Halkara sambo federasiýasynyň prezidenti hökmünde Wasiliý Şestakowyň ygtyýarlyklary 2029-njy ýyly çenli uzaldylandy.

Mahym ORAZMEDOWA, Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň Sportuň köpçülikleýin görnüşleri kafedrasynyň mugallymy.

✓ Döwlet Baştutanymyzyň sportuň dürli görnüşleri bilen meşgullanmagy, ilkinji nobatda bolsa, oňa ynsan saglygyny goramagyň iň gowy serişdesi hökmünde garamagy yzygiderli alyp barylýan durmuş syýasatynda öz beýany tapýar. Halkymyzyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak, beden we ruhy taýdan kämil nesli kemala getirmek üçin ähli şertleri döretmek şol syýasatyň maksady bolup durýar. Bular barada şäherimizde hem uly işler alnyp barylýar.

Ýakynda TDP-niň Türkmenbaşy şäher komiteti şäheriň bedenterbiýe we sport bölümi bilen bilelikde guramagynda şäherimiziň 2-nji sport mekdebinde sportuň gandbol görnüşini boýunça ýaşlaryň arasynda ýaryş geçirildi. Ýaryşuň dowamynda sportuň bu görnüşini bilen gyzyklanýan ýaşlaryň ençemesi çykyş edip, olaryň arasynda iň ökdeleler saýlandylar.

Çekeleşikli geçen ýaryşuň jemleri boýunça ýeňiji bolanlara TDP-niň Türkmenbaşy şäher komiteti tarapyndan höweslendiriji baýraklar gowşuryldy.

Begençmyrat PYHYÝEW, TDP-niň Türkmenbaşy şäher komitetiniň bölüm müdiri.

DÖWREBAP HYZMATLAR

✓ Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe Türkmenistanda maliýe hyzmatlarynyň halkara derejesinde giňeldilmeği içeri bazardaky durnuklylyga ýardam berjär we milli manadymyzyň hümmetini saklamaga uly goşant goşýar. Bank kartlary arkaly amala aşyrylýan amallar Türkmenistanyň ykdysadyýetine täze tehnologiýalary yzygiderli ornaşdyrmakda we halkara tejribesini özleşdirmekde möhüm ähmiýete eýedir.

Ykdysadyýetimiziň durnukly ösüşini alamatlandyryýan milli manadymyzyň 1993-nji ýylyň 1-nji noýabrynda dolanyşyga girizilmegi bilen dünýä jemgyýetçiligi üçin nusga alarlyk tejribe toplandy. Bank hyzmatlarynyň elýeterliliginiň artmagy we VISA ýaly halkara kart hyzmatlarynyň giňden ornaşdyrylmagy bilen baglanyşykly alnyp barylýan işler Türkmenistan Watanymyzyň içeri bazarynyň we halkyň gündelik durmuşynyň ykdysady durnuklylyga eýe bolmagyna gönükdirilendir.

VISA kartlarynyň ata Watanymyzyň maliýe ulgamyna girizilmegi bilen, türkmenistanlylar halkara söwdasyna, daşary ýurtlarda syňahat we bilim maksatlary üçin maliýe amallaryny geçirmäge giň mümkinçilik gazandylar. Bu kartlaryň halkara ulgamyna laýyk gelmeği türkmenistanlylar üçin milli manadymyzy dünýä bazaryna çykarmakda hem möhüm gural bolup hyzmat edýär. VISA ulgamynyň ösmegi netijesinde Türkmenistanyň raýatlary bank hyzmatlarynyň sanawynda halkara pul geçirimleri, söwda amallary, daşary ýurtlarda edilýän hyzmatlaryň elýeterliligi we başga-da ençeme amatlylyklar bilen üpjün edildi. Munuň özi milli manadyň halkara bazarında ornunyň pugtalanmagyna oňyn mümkinçilikleri döredti.

Bägül SAPAROWA,
Türkmen döwlet maliýe institutynyň talyby.

MILLI MIRASA SÖÝGI

✓ Türkmen halkynyň dünýä medeniýetine goşan gymmatlyklarynyň arasynda keçeňiň aýratyn orny bardyr. Türkmen keçesi hiç wagt sowuk geçirmeýär. Güýzlük ýüňden taýýarlan keçe adamyň endamyndaky agyryny dessine aýyrýar. Türkmen öýüniň bezegi bolan türkmen keçeleri öýleri mör-möjeklerden goraýar. Keçe etmek hem uly ussatlyk talap edýär, şol ussatlyk biziň zenanlarymyzda jemlenen. Usatlyk bilen ýerine ýetirilýän bu el hünäri başga halklarda gabat gelmeýän, türkmen zenanlaryna mahsus el hünärleriniň biridir. Keçe edilende türkmen halkymyzyň öz topragynda ösýän ösümlüklere boýaglar alynýar. Şonuň üçin hem adam saglygyna täsiri juda ýokary.

Keçe biziň gadymdan gelýän mirasymyz. Keçe etmek el zähmetini köp talap edýär. Keçe dürlü owadan nagyşlar salynýar. Keçe etmek üçin ilki bilen gurallar taýýarlanmaly. Saýar ýaly ýüňüň aşagynda galdyrym, ýüň darak, dürlü boýaglar taýýarlanmaly. Boýaglar taýýarlanandan soňra iki dürlü ýüň, ýagny ýaz ýüňi we güýz ýüňüni saýlap seçmeli. Keçe güllemek üçin gülnü ýaz ýüňünden taýýarlamaly. Boýalan ýaz ýüňüni alandan soňra ony daramaly. Darakda darap, sümek etmeli. Sümek biziň keçede saljak nagyşlarymyzyň

gapdalynda alaja ýaly bolýar. Güýzlük ýüň keçeňi gülläp bolandan soň ýüzüne ýüzlemek üçin ulanylýar. Ol ýüňi darakda daraman, saýgyçda saýmaly. Biziň ene-mamalarymyz: «Ýaz ýüňünden keçe bolmaz, näçe bassaň taba gelmez» diýipdirler. Munuň sebäbi ýaz ýüňünden edilen keçe gowşak bolýar. Şonuň üçin ýaz ýüňüni diňe güllemek üçin ulanyp, güýz ýüňüni hem garmaly. Bu maglumatlar nesilden-nesle geçip, şu günlerimize gelip ýetipdir.

Ene-mamalarymyz keçeleri döretmek üçin öz yhlasyny, akyl-paýhasyny ulanypdyrlar. Türkmenler «Mirasyma sarpam bar, dagdan beýik arkam bar» diýip, mirasyma uly sarpa goýupdyrlar. Häzirki döwürde keçe sungat derejesine ýetdi. Bu sungaty geljekki nesle ýetirmek üçin wagyz-nesihat çäreleriniň we geçirilýän bäsleşikleriň ähmiýeti uludyr. Milli mirasymyzy öwrenmäge hem-de ony wagyz etmäge giň mümkinçilikleri döredýän Gahryman Arkadagymyza hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyza alkyş aýdýarys!

Çemen TÄJOWA,
Görogly etrabyňyň daşary ýurt dillerine
göriteleşdirilen 65-nji orta mekdebiniň mugallymy,
TMÝG-niň Görogly etrap Geňeşiniň işjeň agzasy.

SAGDYN DURMUŞYŇ HÖZIRI

✓ Türkmenistan sagdynlygyň we ruhubelentligiň ýurdudyr. Mähriban Watanymyzda her bir raýatyň sagdyn durmuş ýörelgesi bilen meşgullanmagy üçin zerur şertler döredildi. Ahli etraplarda we şäherlerde sagaldyş meýdançalary bar. Sport toplumlary, seýilgähler, deňiz kenaryndaky Awazada we welaýatlardaky şypahana halkymyzyň hyzmatynda bolup, halkymyz saglygyny berkidýärler.

Gahryman Arkadagymyz we hormatly Prezidentimiz sagdyn durmuş ýörelgesiniň önbaşçylary we bu işde halkymyza nusga bolýarlar. Bu ýaşlary üstünliklere ruhlandyryýar. Türgenleriniň halkara ýaryşlarynda gazanýan ýeňişleri halkymyzy buýsandyryýar. Asuda döwletde, bagtyýar durmuşda ýaşanlygymyz üçin Gahryman Arkadagymyza we Arkadagly

Gahryman Serdarymyza halkymyzyň hoşallygynyň çägi ýokdur.

Az hereketlilik dürlü keselleriň döremegine getirýär. Biz munuň hut şeýledigine gowy düşünýäris. Şonuň üçin her bir talybyň, mugallymyň we raýatyň bedenterbiýe bilen yzygiderli meşgullanmagyny wagyz edýäris we gazanýarys. Sport saglykdyr. Onuň gadyr-gymmaty başga bolýar. Bedenterbiýe we sport bilen meşgullanýanlar hemişe ruhubelent bolýarlar we uzak ömür sürýärler. Geliň, ählimiz sagdyn durmuş ýörelgesi bilen meşgul bolalýň. Ata-babalarymyzyň aýdyşy ýaly, sagdyn bedende sagdyn ruh bolmalydyr.

Oguljahan GYLYJOWA,
Türkmenbaşy şäherindäki Deňizçilik
orta hünär okuw mekdebiniň mugallymy.

ÝAŞLARYŇ GÖRELDESİ

✓ Ynsan öz ýaşaýşynda döwrüň gazanlaryny durmuşyna ornaşdyryp, tejribesinde özleşdirip, has amatly, has oňaly ýaşaýşy üpjün etmektige ymtylýar. Bu günki günde halkymyzy dünýä tanaýan bolsa onuň aňrysında türkmen halkynyň dünýä medeniýetine saldamly goşant goşmagy başaran milli döredijiligi bardyr. Halkymyzyň milli gymmatlyklaryny, ata-babalarymyzyň agzybirlik, zähmetsöýerlik, halal ýaşamak, ynsaplylyk, dost-doganlyk hem-de myhmansöýerlik ýaly asyly ýörelgelerini ýaşlaryň çuňňur düşünmegini gazanmak bolsa biz üçin mukaddes borçdur.

Gahryman Arkadagymyzyň «Türkmeniň döwletlilik ýörelgesi» atly kitabyňy okanymyzda ýokarda belläp geçen asyly ýörelgelerimiziň ynsan durmuşynda näderejede wajyplygyna aňryýany bilen göz ýetirýäris. Gahryman Arkadagymyzyň «Türkmeniň döwletlilik ýörelgesi» atly kitabynda: «Taryhda bina edilen kuwwatly türkmen döwletlerinde ylym-bilim ýokary derejelerde ösdürilipdir. Ylym-bilim baýlygy bolsa, edil adamy adam edýän altyn ýörelgeleriň, ynsaplylyk, adalatlylyk, lezbine wepalylyk, edermenlik, halallyk, şükürlilik, gaýratlylyk ýaly häsiýetleriň ynsan üçin umumy bolşy ýaly, adamlaryň köňlünü açyp görkezýän baýlykdyr» diýip belläp geçýär. Bu setirlerde ýaş nesliň terbiýesinde milli gymmatlyklarymyzyň, ylym-bilimiň hem-de asyly ýörelgeleriň iňňän uly ähmiýetiniň bardygyna göz ýetirmek bolýar.

Gahryman Arkadagymyzyň «Halkymyzynda ynsap adamkärçiliginiň iň gymmatly ölçegi hasap edilýär. Ene-atadan nesle miras geçýän iň asyly gymmatlyk ynsapdyr» diýýän parasatly setirleri bolsa kitabyň has-da terbiýeçilik ähmiýetini artdyrýar. Çünki ynsaply bolmak, halal ýaşamak ýaly ahlak durmuş kadalary tutuş adamzat ýaşaýşyň esasy kesgitleýän gymmatly ölçeg birligidir. Gahryman Arkadagymyzyň belleýşi ýaly, halallyk, ynsaplylyk maşgalanyň sütüni, ynsany adam edýän nusga. Şol nusga,

şol häsiýet, şol terbiýe, şol asylylyk — ynsanlygyň ölçegi. Şeýlelikde, halallyk we ynsaplylyk durmuşyň baş gymmatlygy diýmäge esas döredýär.

Ata-babalarymyz perzentlerine terbiýe berenlerinde, olaryň halal we ynsaply bolmaklary ugrunda yzygiderli alada edipdirler. Olar jemgyýetde özüni alyp barmak bilen baglanuşlyklyk edep-kadalarynyň ulgamyny «ahlak kadalary» ýa-da «türkmençilik» diýip baha bermek bilen olaryň geljekde ynsanperwer, adalatly, şol bir wagtyň özünde ynsaply bolmaklaryny jemgyýetiň baş gymmatlygy hökmünde hasap edipdirler.

Merdana pederlerimiziň halal we ynsaply ýaşamak baradaky wesýetleri umumadamzat ähmiýetli gymmatlyk bolup durýar. Çünki arassa, päk ahlakly nesilleri ösdürip ýetişdirmekte ata-babalarymyzdan gelýän milli ýol-ýörelgelerimiz iňňän uly ähmiýete eýedir. Milli ýol-ýörelgelerimizi, asyly däplerimizi hem-de onuň gadyr-gymmatyny geljekki nesillere ýetirmekde Gahryman Arkadagymyzyň millilige ýugrulan her bir eserleriniň ähmiýeti örän uludyr. Çünki Gahryman Arkadagymyzyň pähim-parasada, çuňňur many-mazmuna baý bolan her bir kitaby ýolumyza şamçyragydyr.

**Rejepmyrat ANNAÝEW,
Türkmenistanyň Döwlet
gümruk gullugynyň harby
gullukçysy, kapitan.**

HALALLYK HAKYNYDA

✓ Halallyk hakynda gürrüň edilende, bu mukaddes düşünjäniň dünýä halklarynyň her biriniň köňlünde üzülmez-mizemez kök urandygyny ynam bilen aýtmak bolar. Her bir halk bu mukaddes düşünjäni aňlatmakda, wagyz etmektä öz ýaşaýan jemgyýetçilik durmuşynyň, tebigy şertleriniň öz-boluşlylyklaryndan peýdalanýar.

Mertlik, gaýratlylyk, watançylyk, halallyk, zähmetsöýerlik, dosta wepalylyk ýaly häsiýetleri terbiýelemek üçin erkeklerde her halkyň özüne mahsus allegoriýaçylyk: pikirleri ösümlikleriň we janly-jandarlaryň keşpleri arkaly aňlatmak kada girendir. Çagalıkda okan şeýle bir ertekim ýady- ma düşýär. Leňneç bilen tilki dost bolýar. Tilkiniň gözi leňnejiň ketegindäki towuklaryndan aýrylmaýan eken. Muny duýan leňneç tilkä:

— Sen meniň öýüme myhman bolup gel, men seni towukly palaw bilen hezzetläýin — diýýär.

Tilki aýdylan gün dostunyň öýüne myhman bolmak üçin ugraýar. Leňnejiň öýüne

barýan ýodajyk onuň towuk keteginiň üstünden geçýän eken. Tilki ketegini deňinden geçip gidiberjegem bolýar. Ol leňnejiň öýüne barsa, gadyrdan dost, hormatly myhman hökmünde hezzetlenjek. Ýöne ol tilkidi ahyry. Ol yzyna dolanyp, özüni ketege urýar-da, leňnejiň towuklarynyň birini ogurlap gaçyp gidýär.

Ogurlygyň tilkiden başga hiç kimsäniň işi dældigini duýan leňneç hiç zat bilmeýänden bolup, tilkini ikinji gezek hem myhman çagyryýar. Ýene-de öňki ýagdaý gaýtalanýar. Üçünji gezekde leňneç duýdurman, towuk keteginiň ýanynda gapan gurup goýýar. Ogurlykdan agzy tagam tapan tilki ýene-de ketege girjek bolup gapana düşýär.

Ogurlygynyň, dosta biwepalygynyň üstünde tutulan tilki leňneje günäsini ötmegini haýyş edip ýalbarмага başlaýar. Ýöne leňneç:

— Dostum diýip saňa niýetiňi düzetmek üçin şunça mümkinçilik döredtim. Emma sen düzelmediň. Hem öýüň, hem ýuregiň

töründen orun berlip hezzetlenmegiň masgaraçylykly ogrulyga çalyşdyň. Indi seniň jezaň agyrdyr. Gidiber, indi seniň dostuň ýok — diýýär.

Şu sanaýmalyja jümlelerden ybarat ertekide ata-babalarymyzyň umumadamzat aň derejesinden dostluga, dosta çemeleşmäge beren belent bahalary jemlenipdir. Olara gulak goýsaň, dosta malyňa-baýlygyna göz guzdyryp dost bolunmaýar. Wepaly dost boljak bolsaň, dostuň öz göwnünden çykaryp bagyş eden hyzmatyna togap etmeli. Onuň özüň üçin niýetlenilmedik baýlygyny aldaw, hile ýoly bilen özüňe aljak ýa-da başga birine geçirjek bolmatly däl.

Halallyk, wepalylyk, dogruçylyk, adalatlylyk häsiýetlerimiz biziň hemişe dostlarymyzy köpeldýär. Dost bolsa daşyň galasydyr. Ol galany hiç kim goparyp bilmeýär.

**Läle ANNAMYRADOWA,
Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport
institutunyň Zenanlar guramasynyň başlygy.**

ÄHLI DÖWÜRLERİŇ ŞAHYRY

Üstümizdäki dowam edýän ýylymyzyň «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýyly diýlip atlandyrylmagy, Gahryman Arkadagymyzyň türkmeniň beýik akyldary, şahyr Magtymguly Pyragyny hormatlap döreden şygrynyň ýylyň şygaryna öwrülmegi diňe bir biziň ýurdumyzda däl, goňşy döwletlerde, dünýäniň köp ýurtlarynda uly goldawa eýe boldy. Umumadamat gymmatlyklaryna saldamly goşant goşan Magtymguly atamyzyň giň ummana deňelýän köptaraply döredijiligi islendik adamy, islendik okyjyny özüne çekýär. Şahyryň döredijiligine degişli bolan goşgulary

okap manysyna düşünmekçi bolanyňda ýekeje setiriň hem uly bir mana eýe bolup, bu manyňyň aňyrsynda uly bir rowaýatyň ýatandygyna köp gezek göz ýetirýärsiň. Uly bir rowaýaty bir ýa-da iki setire, bende ýerleşdirip, many berdirmeği başarmak ussatlykdan nyşan hasaplanýar.

Öz okan, öwrenen, bilen zatlaryny çeper sözüň üsti bilen setirlere siňdirip, ajaýyp goşgulara öwürip, halkymyza gymmatly miras galdyran Magtymguly atamyzyň goşgulary bu günki günde medeni gymmatlyga öwürlip, bütin dünýäniň halklaryna ýetirilýär. Gündogaryň

beýik akyldary, ähli döwürleriň şahyry Magtymguly Pyragynyň şygrylaryny dünýäniň dürli dillerine terjime edip, dünýä ýaşamakda taýsyz tagallalary edýän Gahryman Arkadagymyzyň, peder ýoluny mynasyp dowam etdirýän hormatly Prezidentimiziň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, tutuş adamzadyň bähbitlerine gönükdirilen tutumly işleri rowaçlyklara bestensin!

Serdar GARLYÝEW,
TMÝG-niň Boldumsaz etrap
Geňeşiniň bölüm müdiri.

ÝAGÝAR ÝAGYŞ...

✓ Durmuşyň özenini düzýän iň esasy aýratynlyk hökmünde görkezilýän hem-de diňe suwdan emele gelýän ýagyş azyndan 2,7 milliard ýyl bäri ýer ýüzüne ýagyp gelýär.

✓ Geçirilen barlaglaryň netijesinde dünýä ýüzüne ýagan ilkinji ýagyşyň düzümünde demriň bardygy anyklanlydy.

✓ Dünýädäki iň köp ýagyş ýagýan ýer hökmünde Hindistanyň Çerapunj şäherçesi 2014-nji ýylda ýagan 48 sagatlyk ýagyş bilen birinji ýerde durýar. Bu ýer 1860-1861-nji ýyllarda 12 aýlap yzygiderli ýagyşyň ýagan ýeri hökmünde hem bellidir.

✓ Köpimiz ýagyşyň damjajyklary gözüňe meňzeýär diýip pikir edýäris. Emma tersine,

ýagyş damjasyňyň ýokarsy aýlawly çiş, aşagy bolsa gönüdir. Ýagyş damjalarynyň möçberini 0,1 – 0,9 mm aralygynda ölçetýär. Bu ölçegden ulurak damjalar bolsa ýaýbaňlanyp gidýär. Has kiçijek damjalara bolsa bulut damjajyklary diýlip, olar küre şekilinde bolýarlar.

✓ Ýagyşyň bir damjasy ýer ýüzüne 10 m/s tizlik bilen düşýär.

✓ Alymlaryň geçiren bir barlagynyň netijesinde tolkuntara degýän damjajyklaryň sesi hasaba alnyp, ummanlara düşýän ýagyşyň mukdary kesgittendi. Ummanlara düşýän ýagyşyň mukdaryny ölçemek kyn hem-de örän wajypdyr. Sebäbi dünýäniň ýagyş ýagýan ýerleriniň 80 göterimi ummanlardan durýar.

✓ Dünýäniň suw aýlanyşygy ýerden bugarýan suwuň täzeden ýagyş bolup ýer ýüzüne düşmeginden emele gelýär. Sekuntda 16 million tonna suw ýer ýüzünden bugarýar we her sekuntda 16 million tonna suw ýene-de ýer ýüzüne gaýdyp gelýär.

✓ Atmosferada hemişe suw buglanmasy emele gelip durýar. Mylaýym howalarda suw buglanmasy ýyggy-ýyggydan bolýandygy sebäpli, tomus aýlarynda çyglylyk has hem ýokary bolýar.

Taýýarlan Taýly ÖWEZOW,
Türkmenistanyň Goranmak ministrliginiň
Harby-deňiz institutynyň talyby.

SPORT — RUHUBELENT ÝAŞLYGYŇ HEMRASY

✓ Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe jemgyýetimizde sagdyn durmuş ýörelgesiniň hasam giň ýaýbaňlanmagy, köpçülikleýin bedenterbiýe-sport hereketiniň rowaçlanmagy, ýurdumyzyň sport abraýynyň dünýäde ýokarlanmagy Gahryman Arkadagymyz we hormatly Prezidentimiz tarapyndan döwlet derejesinde ileri tutulýan wajyp wezipelere degişlidir. Ilatyň sport bilen meşgullanmagy, ussat türgenleriň kemala gelmegi, mekdep okuwçylarynyň, talyp ýaşlaryň we ähli raýatlaryň sport çärelerine hem-de bäsleşiklerine giňden çekilmegi üçin barha amatly şertler döredilýär. Netijede, häzirki döwürde sport bilen çagalykdan dostlaşan sagdyn, berk bedenli hem-de syratly ýaşlarymyzyň sany gitdigiçe artýar.

«Türkmenistanda 2021 — 2025-nji ýyllarda bedenterbiýäni we sporty goldamagyň hem-de ösdürmegiň Maksatnamasyny» durmuşa geçirmekde kenarýaka şäherimiziň bedenterbiýe we sport bölüminiň garamagyndaky sport mekdepleridir sport desgalary, orta mekdeplerde we beýleki bilim edaralarynda hereket edýän sport gurnaklary bilen yzygiderli hyzmatdaşlyk edýän Türkmenistanyň Kärdeşler arkalaşyklarynyň Türkmenbaşy şäher birleşigi bu sport ojaklarynda terbiýelenýän ýaş ösdürimlerini dürli ugurly sport zehinlerini ýüze çykarmaga ýardam edýän bedenterbiýe-sport çärelerini guramaklyga işeňňir hemaýat berip gelýär.

Golaýda Türkmenbaşy şäheriniň 3-nji sport mekdebinde TKA-nyň Türkmenbaşy şäher birleşiginiň we şäheriň bedenterbiýe we sport komitetiniň bilelikde guramagynda geçirilen boks boýunça Türkmenbaşy şäheriniň aýyk çempionatyna kenarýaka

şäheriniň ýaşajylary bolan, şeýle hem welaýatymyzyň dürli etrap-şäherlerinden gelen 2008 — 2013-nji ýyllarda doglan ýaş boksçular gatnaşdylar. Ýaryş boks sportunyň hereket edýän halkara kadalaryna laýyklykda, Bütindünýä Boks Assosiasiýasynyň (AIBA) düzgünnamasy esasynda geçirildi.

Gyzykly we çekeleşikli geçen bäsleşikleriň dowamynda çempionata gatnaşan ýaş türgenler ýurdumyzyň ýaşlarynyň arasynda uly meşhurlykdan peýdalanýan bu sport görnüşini boýunça öz ukyp-başarnyklaryny görkezip, köpsanly janköýerleriniň alkyşlaryna mynasyp boldular. Türkmenbaşy şäheriniň 3-nji sport mekdebinin boks boýunça tälimçisi Tuwak Tuwakow tarapyndan türgenleşdirilen ýaş boksçularyň has üstünlikli çykyşlary ýokary netijelere getirdi. Olardan Türkmenbaşy şäheriniň 4-nji orta mekdebinin 8-nji synp okuwçysy Polatbaý Hangeldiýewiň, Türkmenbaşy etrabynyň 18-nji orta mekdebinin 9-njy synp okuwçysy Nesim Hudaýberdiýewiň we şol mekdebin 9-njy synp okuwçysy Akmämmet Berdinyýazowyň öz agramlyk derejelerinde birinji orna eýe bolandyklary ugulan edildi.

Ýaryşyň ýeňijileri şäheriň bedenterbiýe we sport komitetiniň diplomlaryna we Kärdeşler arkalaşyklarynyň Türkmenbaşy şäher birleşiginiň ýadygärlik sowgatlaryna mynasyp boldular. Bäsleşigiň beýleki gatnaşyjylaryna hem höwestlendiriji baýraklarydyr ýadygärlik sowgatlar gowşuryldy.

Şirinnabat SARJAGULOWA,
TKA-nyň Türkmenbaşy şäher birleşmesiniň esasy hünärmeni.

TÜRKMENISTANDA ATÇYLYK SPORTY

✓ Türkmenistan — dünýäniň atçylyk medeniýetiniň we sportunyň gadymy merkezlerinden biridir. Bu ýerde meşhur ahalteke bedewleri, atçylyk sporty we Aba Annaýew adyndaky Halkara atçylyk akademiýasy Türkmenistana aýratyn şöhrat getiren aýratynlyklaryň biridir. Türkmen halkynyň asyrlaryň dowamynda ösdürip gelen bu atçylyk medeniýeti häzirki döwürde döwrebap ýörelgeler bilen utgaşyp, täze menzillere ýetýär. Şeýle-de, lukmançylykda ulanylýan ippoterapiýa ady bilen tanalýan täsirli sagaldyş usulynyň Türkmenistandaky ösüşi aýratyn ähmiýete eýe bolup durýar.

Ahalteke bedewleri — gadymy döwürlerden bäri türkmen topragynda ösdürilip ýetişdirilen dünýäniň iň arassa ganly, owadan we ýyndam atlarynyň biridir. Türkmenistanda ahalteke bedewleri diňe bir ýaryşlar üçin däl, eýsem medeni miras hökmünde hem goralýar. Bedewleriň owadan durky, güýçli bedeni we çeýeligi olary häzirki wagtda-da atçylyk sportunyň esasy nuşany hökmünde görkezip, türkmen halkynyň milli buýsanjynyň beýanydyr.

Türkmenistanda Aba Annaýew adyndaky Halkara atçylyk akademiýasy möhüm orny eýeleýär. Bu akademiýa ýaş atşynaslary, türgenleri we alymlary taýýarlamakda möhüm orun tutýar. Aba Annaýew adyndaky Halkara atçylyk akademiýasynyň maksady, atçylyk pudagynda hünärmenleri taýýarlamak, şeýle-de ahalteke atlaryny ösdürmek we ylmy taýdan öwrenmektir.

Bu akademiýa ahalteke atlarynyň saglygy, ýetişdirilmegi we tälimi bilen meşgullanýan ýaşlary taýýarlaýar. Türkmen bedewleriniň dünýä derejesinde tanalmagy üçin bu akademiýa atçylykda tejribe we innowasiýany birleşdirip, hünärmenleriň taýýarlanuşyna uly goşant goşýar.

Türkmenistanda atçylyk diňe sport bilen çäklänmän, adamlaryň saglygyny dikeltmekde we psihologik bejergi bermekde hem uly ähmiýete eýedir. Ippoterapiýa diňlip atlandyrylýan bu sagaldyş usuly atlaryň psihologiki we fiziki saglyga ýetirýän täsirini göz önünde tutup, dürli keselleri bejermekde ulanylýar.

Häzirki wagtda Türkmenistan ahalteke bedewleriniň ÝUNESKO-nyň maddy däl medeni mirasynyň sanawyna goşulmagy ugrunda möhüm tagallalary edýär. Bu ugurda geçirilýän ylmy-barlag işlerinde Aba Annaýew adyndaky Halkara atçylyk akademiýasy, Türkmen bedewiniň milli

baýramy mynasybetli geçirilýän çäreler we döwlet tarapyndan gurnalan atçylyk sergileri uly ähmiýete eýedir.

Türkmenistanda atçylyk sporty we ahalteke bedewleri halkyň buýsanjyny, türkmen halkynyň medeni mirasyny we ruhy gymmatlyklaryny görkezýän ajaýyp baýlyk bolup durýar. Türkmenler atçylyk mirasyny dünýä ýaýmak, bedewleriň gözəl keşbini, çydamlylygyny we edermenligini nesillerboýy saklap gelýärler. Bu ugurda alnyp barylýan işler Türkmenistanyň diňe bir bedewleriň ajaýyplygyny we aýratynlygyny dünýä tanatman, eýsem atçylyk mirasyny geljekki nesillere ýetirmekde we bu ugurda täze nesilleri taýýarlamakda möhüm ähmiýete eýedir.

Hezretguly BÄŞIMOW,
Aba Annaýew adyndaky Halkara
atçylyk akademiýasynyň
bedenterbiýe mugallymy.

DOSTLARY ÝAKYNLAŞDYRÝAN FORUM

✓ Gahryman Arkadagymyzyň ýurdumyzyň üstaşyr ulag geçirijiligini ösdürmek, halkara ulag-logistika ulgamynda dünýä döwletleri bilen ikitaraplaýyn we köpugurly hyzmatdaşlygyň gerimini giňeltmek boýunça amala aşyran möhüm başlangyçlary hormatly Belent Serkerdebaşymyzyň ýolbaşçylygynda üstünlikli dowam etdirilip, ýokary derejede amala aşyrylýar. Merkezi Aziýa we Hazar ýakasy sebitinde ulag-logistika ugurlaryny döretmek we ösdürmek boýunça Türkmenistanyň birnäçe möhüm başlangyçlary dünýä jemgyýetçiliginde giň goldawa eýe boldy. Munuň özi Beýik Ýüpek ýolunyň häzirkä döwre laýyk derejede täzeden dikeldilmegine giň ýol açýar.

Türkmenistanyň gümrük serhedinden geçirilýän ulag serişdeleriniň we ýükleriň möçberleriniň barha artmagy, ýurdumyzyň çäginde geçýän üstaşyr ulag geçelgeleriniň ugrunda ýerleşýän döwlet serhediniň gözegçilik-geçiriş ýerlerindäki gümrük nokatlarynyň işiniň häzirkä döwrüň ösýän talaplaryna laýyk guralmagy şertlendirýär. Hormatly Belent Serkerdebaşymyzyň tagallalary bilen bolsa, häzirkä wagtda gümrük nokatlary has-da döwrebaplaşdyrylyp, olaryň maddy-enjamlarynyň binýady

dy yzygiderli pugtalandyrylýar. Bu bolsa gümrük edaralarynyň işini halkara derejelerine laýyklykda alyp barmaga, üstaşyr geçirijilik mümkinçiliklerimizi has-da ýokarlandyrmaga uly itergi berýär.

Şu ýyl üçünji gezek geçirilen «Halkara ulag-üstaşyr geçelgeleri: özara arabaglanyşyk we ösüş» atly halkara maslahaty we sergisi ýurdumyzyň ulag-aragatnaşyk toplumunyň has-da belentliklerine ýetmegine, döwletimiziň söwda-haryt dolanyşygynyň artmagyna hem-de bu möhüm pudaklaryň işiniň halkara derejelerine laýyklykda guralmagyna uly mümkinçilikler döreder. Bu halkara sergisine Döwlet gümrük gullugy hem özüniň sergi diwarlygy bilen gatnaşyp, bu ýerde ýurdumyzyň gümrük edaralary tarapyndan alnyp barylýan işler, döredilen şertler we sanly ulgam enjamlarynyň aýratynlyklary barada giňden tanyşmaga mümkinçilikler döredildi.

Ulaglaryň özara baglanyşygyny ýokarlandyrmak, strategik hyzmatdaşlygy ösdürmek, «ýaşyl» tehnologiýalary ornaşdyrmak, ekologik taýdan arassa logistika goldamak we durnukly ulag barada jemgyýetçiligiň habarlylygyny artdyrmak bu iri halkara çäräniň esasy maksadydyr. Paýtagtymyzdaky Söwda-senagat eda-

rasynda geçirilen bu halkara maslahatyna we sergisine dünýäniň 40-dan gowrak ýurtdan 600-e golaý wekil gatnaşdy. Bu halkara forumy ýurdumyzyň üstaşyr geçirijilik mümkinçiliklerini ýokarlandyrmaga, häzirkä zaman tejribelerini özleşdirmäge, täze gözýetimleri açmaga we durmuşa ornaşdyrmaga uly badalga bolar.

Kadyrberdi ÖRÄÝEW,
Türkmenistanyň Döwlet gümrük gullugynyň Ahal welaýat gümrükhanasynyň harby gullukçysy, maýor.

Sazyň saglyga ýetirýän täsiriniň käbir aýratynlygy:

✓ **Stresi azaldýar:** Pessaý sazlar adamlaryň rahatlanmagyna, gündelik aladalary unudyp, dynç almagyna mümkinçilik döredýär.

✓ **Ýürek-damar saglygyny ösdürýär:** Aram belentlikde ýaňlanýan sazlar ýüregiň ritmini kadalaşdyryp, gan basyşyny durnuklaşdyrýar.

✓ **Ýatkeşligi gowulandyrýar:** Saz diňlemek beýniniň işjeňligini artdyryp, adamyň ýatkeşligini we üns jemleýiş ukypyny ýokarlandyryar.

✓ **Bedeniň ritmini kadalaşdyrýar:** Sport türgenleri üçin saz bilen sazlaşykly hereket etmek bedeniň durnuklylygyny we türgenleşigiň netijeliligini artdyryar.

✓ **Türkmen milli sazlary hem sport çärelinde we türgenleşiklerde möhüm ähmiýete eýedir.** Milli sazlar ýa-da bagşylaryň aýdymalary diňe bir tomaşaçylaryň ruhuny galdyrmak bilen çäklenmän, türgenlere hem ruhy goldaw berýär. Şeýle-de, Türkmenistanda geçirilen dürli halkara sport ýaryşlaryndaky aýdym-saz çykyşlar halkymyzyň milli gymmatlyklarynyň dünýä tanadylmagyna goşant goşýar.

Ilhama ÇOLUKOWA,
Aşgabat şäher Medeniýet müdirliginiň 1-nji çagalar sungat mekdebiniň mugallymy.

SAZ WE SPORT

✓ **Saz we sport adamzat medeniýetiniň iň möhüm iki gymmatlygy hökmünde birek-birege utgaşykly täsir edip, bedeniň we ruhuň bitewüligini üpjün edýär. Bu iki ugruň birleşmeginde gazanylýan üstünlikler diňe bir sport ýaryşlarynda däl, eýsem adamyň gündelik durmuşynda hem uly ähmiýete eýedir. Sazyň türgenlere ruhy güýç bermegi, olaryň saglygyny berkitmegi we sportuň hem-de sazyň adamy kämilleşdirmegi ýaly ugurlar giňişleýin öwrenilmäge mynasypdyr.**

Saz adamyň ruhy saglygyny ösdürmekde möhüm orny eýeleýär. Ylmy barlaglar sazyň ýürege, nerw ulgamyna we emosional ýagdaýlara täsir edip bilýändigini subut etdi. Türkmen milli sazlary, aýratyn-da, dutar ýa-da gyjak sazlary, rahatlandyryjy täsir edip, stresiň derejesini azaltmaga kömek edýär. Şeýle-de, dürli sazlar endorfin diýlip atlandyrylýan «şatlyk gormony» işlenip çykmagyna itergi berýär.

SPORTA SÖÝGI — DURMUŞA SÖÝGI

✓ Kalby joşgundan, üreği buýsançdan doly agzybir türkmen halkymyz Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň peşgeş beren zamanasynda bagtyýar durmuşyň hözirini görüp ýaşauýar.

Sagdyn durmuş ýörelgelerini kemala getirip, asuda asmanyň astynda şadyýan döwrän sürjäris.

Saglyk ynsan durmuşyň bezegidir, basyňň täjridir. Sport bolsa sagdynlygyň gözbaşydyr. Sporta bolan söýgi durmuşa bolan söýgüdür. Sporta bolan söýgi ýaşauýşa bolan söýgüdür.

Öz-özüňi beden we ruhy taýdan taplamak, sagdyn ýaşamak bolsa türkmen halkyň umumy düňä medeniýetinde galdyran nusgalyk milli ýörelgesidir.

Sagdyn durmuşyň tarapdary hem-de ruh-

landyryjysy bolan Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň görkezýän şahsy göreldesi biziň her birimiz üçin nusgalyk mekdepdür. Eziz Diýarymyzda guralýan sport desgalarynyň, iri sport toplumlarynyň, sport mekdepleriniň sanynyň barha artyp barmagy köpçülikleýin bedenterbiýäniň we sportuň ähmiýetiniň ýokarlanýandygyny açyk-aýdyň görkezýär.

Türkmen sportuny dünýä tanatmakda ähli mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyza hem-de hormatly Prezidentimize ýaş nesillerimiziň adyndan köp sagbolsun aýdýarys!

Şemşat DURDYÝEWA,
Türkmen döwlet medeniýet we sungat mekdebiniň kitaphanaçylyk işi bölüminiň mugallymy.

ŽURNALIST WE GÖNI ÝAÝLYM

✓ Arkadagly Gahryman Serdarymyz «Ýaşlar — Watanyň daňanjy» atly kitabynyda: «Türkmen ýaşlarynyň zehin örüsini giňeltmek maksady bilen täze gazet-žurnalary, teleýaýlymlary döredýäris, çeper döredijilik saýtlaryny açýarys» diýip bellemek bilen, ýurdumyzda köpçülikleýin habar beriş serişdelerini ösdürmekde, maddy-tehniki we hünärmenler binýadyny berkitmekde alnyp barýlýan işlere ýokary baha berýär.

Bu köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde işlemek, ajaýyp zamanamyzdaky belent ösüş-özgerişleri wasp etmek üçin teleradioýaýlymlarda, gazet-žurnal neşirlerinde işlejek zamanabap bilimli we tejribeli žurnalistleri taýýarlamakda biz — mugallymlaryň üstüne ulý jogapkärçilik düşýär. Şundan ugur alyp, biz şu gezekki «Žurnalist we göni ýaýlym» atly görümlü makalamyzda ýaş hünärmenleriň göni tele we radio ýaýlymlarda, şeýle hem internet saýtlarynda gepleşikleri guramaklary üçin bilim we tejribe endiklerini baýlaşdyrýan maglumatlary beýan etmegi maksat edindik.

GÖNI ÝAÝLYM — JANLY ÝAÝLYM

Göni ýaýlymda gepleşik wakany, täzeligi geçip duran ýerinden, gyzgyny bilen, edil şol pursat alnan maglumatlar arkaly habar bermek üçin guralýar. Onda habar beriş žanrynyň wakany ýerinden habar bermek (reportaž), söhbetdeşlik (interwýu) we teswir (kommentari) ýaly görnüşleri ulanylýar.

Žurnalistikada «göni ýaýlym» («prýamoý efir») düşünjesi «göni alyp görkeziliş», «göni alyp eşitdiriliş» («prýamaýa translýasiýa») düşünjesi bilen eriş-argaç baglanyşyklydyr. «Göni ýaýlym» diýleninde, esasan, studiýada ýa-da studiýadan başga ýerde bolup duran gepleşigiň ýa-da dowam edip duran çäräniň, saklanmazdan, arasy bölünmezden, zygyderli dowam etdirilmegine düşünilýän bolsa, «göni alnyp görkeziliş» ýa-da «göni alnyp eşitdiriliş» diýleninde, olaryň tehniki enjamlaryň, telediňleriň mümkinçilikleri esasynda dowam edip duran pursadynda gönüden-göni ýurduň we beýleki döwletleriň teleradioýaýlymlarynda görkezilmegine we eşitdirilmegine düşünilýär.

Diýmek, «göni ýaýlym» gepleşigiň edebi we guramaçylyk çygyrlaryny, «göni alnyp görkeziliş» we «göni alnyp eşitdiriliş» bolsa tehniki çygyrlaryny özünde jemleýär.

Göni ýaýlymda guralýan gepleşiklerde kebşirleme (montaž) işlerini geçirmäge, gowşak, hil, tehniki, uşyklandyryş babatda pes düşürilen bölekleri gaýtadan ýazyp syntgylamaga, edebi, çeperçilik

we tehniki taýdan redaktirmäge mümkinçilik bolmaýar. Şol sebäpli göni ýaýlym gepleşiklerini taýýarlamak, adatça, ilki ýazgy edilip, soňra timarlaýyş, syntgylama, redaktirleme işleri geçirilýän gündelik gepleşikleri taýýarlamaga garanynda, gepleşigi taýýarlaýan awtordanam, gepleşigiň redaktoryndan, režissýoryndan saz, sahna we uşyklandyryş bezeglerine jogap berýän hünärmenlerden hem ýokary derejeli taýýarlygy talap edýär. Munuň üçin gepleşikte çykyş etjeklere beriljek sowallar öňünden gowşurylyp, olara taýýarlanmak üçin möhlet berilmelidir. Şeýle-de, çykyş etjekler hem berlen sowallar boýunça gürrüň etjek temasynyň materialyny ýatdan gowy bilýän we gepleşigiň dowamynda ýüze çykyş biläýjek täze sowallara hem jogap bermäge taýýar hünärmenler bolmalydyr.

Göni ýaýlymda taýýarlanylýan gepleşikleriň üstünlikli taraplary hökmünde olarda täzelikleriň, wakalaryň dessin (operativ) berilýänligidir. Tomaşaçylar ýa-da diňleýjiler wakalaryň, täzelikleriň bolup geçip duran ýerinden görünýän wideoşekiller, audiomaglumatlar bilen baýlaşdyrylan teswirlemeleri, söhbetdeşlikleri diňläp, berilýän habarlaryň dogruçylygyna has berk ynanyjalar we gyzyklandyryjalar. Şeýle-de bu gepleşiklerde: bäsleşiklerde, sowal-jogaply gepleşiklerde tomaşaçylar we diňleýjiler telefon jaňlary, sms habarlar arkaly gepleşiğe gatnaşyp, özlärini gyzyklandyryjany sowallary berip we olara jogaplary alyp bilýärler.

Göni ýaýlymda guralýan gepleşikleriň sanynyň artmagy ýurdumyzda köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň maddy-enjamlaryny we hünärmenler binýadynyň uzygiderli kämilleşýändigini aňladýar.

Şeýlelikde, göni ýaýlymda gepleşikleri taýýarlamagyň şu hili oňaly taraplaryny bellemek bolar:

- wakalary, täzelikleri dessin tertipde köpçülige iletirip bolýanlygy;
- bolup geçýän ýerinden göni habar berilýänligi sebäpli wakalaryň, täzelikleriň yndyryjy häsiýete eýe bolýanlygy;
- tomaşaçy, diňleýji üçin täsirliçli;
- tomaşaçylar, diňleýjiler bilen ikitaraplaýyn aragatnaşyga çykyş bolýanlygy.

(Dowamy bar)

Mähri GAÝYPOWA,
Magtymguly adyndaky TDU-nyň žurnalistika kafedrasynyň mugallymy.

«DOGDY ASMANYŇ ZÖHRESI»

✓ Magtymguly Pyragynyň döredijiliginiň dünýä dolan şöhratyny has-da beýgeltmek we ony giňden wagyz etmek, bu ugurda halkara hyzmatdaşlygyny pugtalandyrmak boýunça ýurdumyzda giň gerimli işler alnyp barylýar.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe milli mirasymyza sarpa goýmak, Watanymyzy mundan beýläk-de özgertmek, şan-şöhratyny we halkara abraýyny artdyrmak, ýaş nesli Magtymguly Pyragynyň ömrüni we döredijiligini, edebi mirasyny öwretmekde, terbiýelemekde, dünýä ýaýmakda nusgalyk derejesidir.

Köpetdagyň eteginde Magtymguly Pyragynyň ägirt uly heýkeliniň gurulmagy beýik şahyryň ömrüne, döredijilik mirasyna häzirkî döwrüň nesilleri tarapyndan uly sarpa goýulýandygynyň aýdyň nyşanydyr.

Beýik akylalaryň «Berkarar döwlet istärin» diýip, özbaşdak döwlet, halkymyzyň agzybiri, asuda we abadan durmuşda ýaşamagy hakynda eden arzuwlary hasyl boldy. Dünýä medeniýetiniň baý genji-hazynasyna öwrülen Magtymguly Pyragynyň çuňňur pähim-paýhasa ýugrulan eserleri hem-de pelsepewi garaýyşlary, agzybirlilik, sahatlylyk hakyndaky pikirleri, öwüt-ündewleri türkmen jemgyýetiniň ruhy taýdan kämilligine ýugrulýar.

Gahryman Arkadagymyzyň ýiti zehininden, jöwher paýhasyndan dörän «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» atly goşusy biziň her birimiz üçin ylham çeşmesidir.

Baş egip külli türkmeniň eziz jana-janyňa, Müň togap bilen biz barýarys ýanyňa. Barymyzy şärik edýär ägirt şöhrat-şanyňa, Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy.

Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň halkymyza peşgeş berýän çuňňur paýhasa ýugrulan eserleriniň ähmiýeti, Magtymguly Pyragynyň eserlerinde öňe sürülýän ynsanperwer ýörelgeleri giňden wagyz-nesihat edilýär. Şeýlelikde, türkmen edebiýatynyň nusgawy şahyryna bagyşlanyp geçirilýän çäreleriň maksady beýik söz ussadynyň şan-şöhratyny belende götermekden, dünýä jemgyýetçiligini Magtymguly Pyragynyň döredijiligi bilen has giňden tanyşdyrmakdan, onuň zehininiň çuňluguny düşündirmekden, ynsanperwer hyzmatdaşlygy, halklaryň arasyndaky dostlukly gatnaşyklary, özara düşünişmegi pugtalandyrmakdan ybaratdyr. Munuň özi dünýäde parahatçylyk medeniýetini we ynanyşmagy dabaralandyrmagyň möhümdigini aňladýar.

Döredijiligi Jemşidiň jamyna deňelýän Magtymguly Pyragy milletimiziň buýsanjydyr, onuň umman ýaly giň döredijiligi halkymyzyň ruhy baýlygydyr, bütin adamzadyň gymmatly hazynasydyr. Çünki beýik akylalaryň döredijiligi bütin adamzady agzybirlige, jebislige, ynsanperwerlige çagyryýar.

Şundan ugur alsak, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň nygtaýyşy ýaly, şahyryň eserlerine siňdiren berkarar ýurt gurmak, haýyr-sahawatlyk, edep-ekram, sylag-hormat, sa-

hlyk, myhmansöýerlik, agzybirlilik baradaky pelsepewi pikirleri, ynsanperwer garaýyşlary, şahyryna öwüt-ündewleri biziň milletimiziň müdimi ýörelge edinen durmuş mekdebidir.

Berkarar döwletimizde dana Pyragynyň sygyrýet älemine, parasatly garaýyşlaryna türkmen halkymyz uly hormat goýýar. Magtymguly Pyragy diňe bir şahyr bolman, eýsem zergärçilik bilen hem meşgullanypdyr. Şahyryň:

**Meňli gyzyň güzügine,
Gaşlar goýsam kümüş bile**

— diýen setirleri ussadyň zergärçilik sunatyny sarpalandygyna güwä geçýär.

Magtymguly Pyragy ynsan kalbyny ýagşylyk nuruna bezemegi başaran türkmeniň akylsaz ogludyr. Magtymguly Pyragynyň öz döwrüniň hemmetaraplaýyn kämillige ýeten şahsyýetidigi dünýäde ykrar edilýär.

Türkmen ýaşlary döwlet Baştutanymyzyň «Magtymguly — taryhy köklerden, milli dāp-dessurlardan aýagyňyň üzmän, döwrüň täzeçiliklerine, belent ösüşlerine uýup ýaşamakdyr» diýen sözlerinden ruhlanyp okaýarlar, öwrenýärler, döredýärler. «Watan diňe halky bilen Watandyr! Döwlet diňe halky bilen döwletdir!» diýen şygarymyza eýerip, «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylyny ajaýyp üstünliklere besleýärler.

**Gülkamar ŞIHIMOWA,
Türkmen döwlet medeniýet
institutunyň talyby.**

PANDALARYŇ SANYNÝ HASAPLADYLAR

✓ Hytaýyň Milli tokaý hojalygy we öri meýdanlary dolandyryş edarasy äpet pandalaryň sanyny gorap saklamak boýunça amala aşyrylan maksatnamanyň netijelerini mälim etdi. Global Times gazetiniň habar bermegine görä, bu maksatnamanyň çäginde ýurt boýunça bu haýwanlar üçin 67 goraghananyň döredilmegi üpjün edildi. Netijede, tebigatda ýaşaýan pandalaryň sany 1900-e ýetdi.

Howandartlyk şertlerinde bolsa häzirkî wagtda 757 äpet panda ýaşaýar. Bilermenler pandalaryň sanynyň barha köpeliginiň nygtaýdylar. Hytaý äpet pandalary gorap saklamak boýunça 20 döwletiň 26 edarasy bilen hyzmatdaşlyk edýär. Şol tagallalaryň netijesinde häzirkî wagtda 71 sany panda dünýä indi.

Mundan başga-da, hünärmenler Hytaýyň 2003-nji ýylda pandalary tebigata gaýtadan girizmek maksatnamasynyň başlandygyny ýatlatdylar. Bu maksatnama haýwanlaryň howandartlyk şertlerinden tebigy gurşawa höwürümege taýýarlyk görmegi göz önünde tutýar. Şu wagta çenli 12 panda bu maksatnama boýunça taýýarlyk gördi we tebigata goýberildi. Olaryň 10-sy diri galdy.

Mundan ozal, äpet pandalar ýitip gitmek howpy abanýan görnüş hökmünde hasaba alnypdy. Emma 2021-nji ýylda olaryň gorag derejesi ýokartlyp, indi olaryň sany köpeligine başlady.

**Nurmyrat ARAZDURDYÝEW,
Türkmen oba hojalyk institutunyň mugallymy.**

HÜNÄRE HORMAT — WATANA SÖÝGI

✓ Gözbaşyňy asyrlaryň çuň gatlaryndan alyp gaýdýan türkmen halkymyzyň asyrlaryň dowamynda döredilen, nesiller tarapyndan ýöredilen asyly ýörelgeleriň biri hem, haýsy-da bolsa bir hünär saýlap almak, öwrenmek we özüňden soňky nesillere bu hünäri öwretmek bolupdyr. Hut şu ýörelgeleriň esasynda ýurdumyzda hünärmentçilik ösüpdir. Öz hünäriniň çyn ussady bolan halypalar hormatlanypdyr. Gadymy döwürlerde demirçilik, küýzegärlilik, seýisçilik, at esbaplaryny ýasamak, zergärçilik, halýçylyk, mallaryň derilerini gaýtadan işlemek, aýakgap ussaçylygy ýaly hünärler has meşhur bolupdyr. Wagtyň geçmegi bilen gurluşyk-binagärlik sungaty ösüp başlapdyr. Ýurdumyzyň çägindeki gadymy döwürlerden bäri geçmiş şaýady bolup, şu günki günlerimize çenli ýetip gelen taryhy ýadygärliklerimizi synlanymyzda, taryhy çeşmelere nazar aýlanymyzda irki we orta asyrlarda Türkmenistan döwletimizniň çäginde gurluşyk-binagärçilik sungatynyň gülläp ösändiginiň şaýady bolýar.

Dana pederlerimiz öz nesilleriniň hünär öwrenmeklerini, öz saýlan hünärini jandan söýüp, şol hünär bilen halk arasynda uly abraýa eýe bolmagyny gazanmak maksadynda «Ata kesbi — oğla halal», «Ýigide müň hünär hem azdyr», «Hünäri öwren-de ýigren», «Hünärlü ýigit hor bolmaz» diýen ýaly atalar sözlerini döredipdirler. Mundan başga-da, türkmen halkymyzyň milli egin-eşikleri bolan, telpegiň dürlü görnüşlerini, deriden taýýarlanýan possunlary, içmekleri synlanymyzda gadymyýetden habar berýän sungatyň ýyllar geçdigiçe hasam kämilleşip gelendigine,

halypa-şägirtlik ýolunyň ýokary derejede dowam etdirilendigine göz ýetirýäris. Özem irräk döwürleriň halypalary her bir önümi gözi bilen synlanynda aýdaly, dutar bolsa şol dutaryň haýsy ussanyň ýasandygyny, ýa-da bolmasa, telpegi, ýa bagana possuny haýsy possunçynyň elinden çykandygyny ýalňyşman aýdyp bilmeği başarypdyrlar. Bu bolsa ol adamyň öz saýlan hünäriniň ussadygyndan, şägirtlikden halypalyga ýetişendigidinden habar beripdir.

Gahryman Arkadagymyzyň, peder ýoluny mynasyp dowam etdirýän Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň tagallalary netijesinde halkymyzyň milli ýörelgelerini mynasyp ýöretmeklige örän ýokary derejede üns berilýär. Türkmen ýaşlaryna bilim almaga, hünär saýlamaga, belli bir hünäriň eýesi bolmaga, döredijilikli zähmet çekmäge giň mümkinçilikler döredilip berilýär. Şol döredilýän mümkinçilikleriň berýän oňyn netijelerini bolsa ýurdumyzda gazanylýan ösüslere bilimli, kämil, zähmetsöýer ýaşlarymyzyň goşýan önjeýli goşantlarynda görýäris.

Ata Watanymyzyň geljegi bolan türkmen ýaşlaryna okamaga, bilim almaga, öz saýlan hünärleriniň eýeleri bolmaga giň mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun!

Arslan NAZAROW,
Türkmenistanyň Döwlet migrasiýa
gullugynyň Daşoguz welaýaty
boýunça müdirliginiň gullukçysy.

BIRTHDAY OF A KIND STORYTELLER

✓ A solo exhibition opened at the Ashgabat Exhibition Centre of the Union of Artists to celebrate the 80th anniversary of People's Artist of Turkmenistan and a member of the Union of Cinematographers of Turkmenistan Mejek Charyyev. It features around 90 works, including landscapes, portraits, graphics, illustrations, caricatures and sketches, showcasing the artist's multifaceted creative activity.

Mejek Charyyev is the founder of Turkmen animation cinematography. His most celebrated works – Bovenjik, Mered and the Sun, The Beetle and the Ant and The Flying Carpet, are an integral part of modern cultural heritage of Turkmenistan. He received the title of People's Artist of Turkmenistan for his significant contribution to the arts.

In addition to his artistic achievements, Charyyev teaches students, sharing his expertise with young artists. His illustrations for Turkmen fairy tales and his design symbols,

including the emblem of the 2017 Asian Games, testify to his diverse talent and unfading creative energy.

Translated by Gulchemen AKMYRADOVA,
A student, S. A. Niyazov Turkmen
Agricultural University

DEKABR — GYŞYŇ BUŞLUKÇYSY

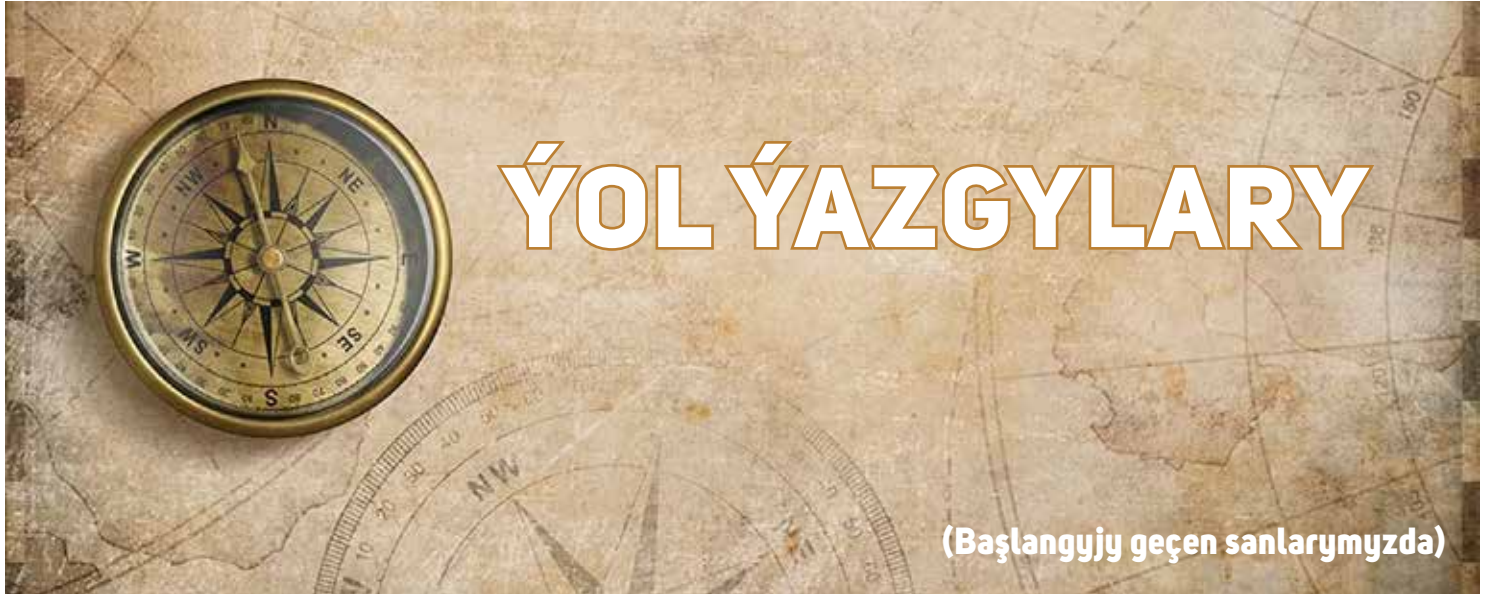
✓ Pasyllar aýlanyp, aýlar dolandy. Hemişekisi ýaly şatlyk-şowhuny biten ajaýyp gysyň owazy alystardan eşidilip, her bir ynsanyň ýüreginiň töwüründe şowhunly gysyň gelýändiginiň buşlukçysy boldy. Elbetde, gysyň iň arzyly pursady bardyr. Şol pursada bütin adamlar sabyrsyzlyk bilen garaşýarlar. Ol dünýädäki iň uly baýram. Bu maşgalany bir saçakda dogan-garyndaşlary bilen jemleýän Täze ýyl baýramçylygy. Gys gelende ilkinji nobatda hemmeler Täze ýylyň ýakynlandygyny duýýarlar. Bu duýgyny hem gysyň buşlukçysy bolan Dekabr aýy berýär. Dekabr — gysyň ilkinji aýy. Oňa biz gysyň buşlukçysy diýip aýdyp biliris.

Dekabr gelende, özüniň baýramçylyk ruhuny alyp gelmeği adamlaryň Täze ýyly bolan taýýarlygyny ýokartlandyrýar. Bu aýyň iň soňky günü bütin adamzadyň taryhynda ýatdan çykmaýak wakalary galdyrýar. Şol gün dekabristäki ýyly täze ýylyň dereğine çalşyp, ýanwara geçirýär. Ine-de, iň ajaýyp pursatlar. Görýäňizmi, bir gijede bolup geçýän waka hemmeler sabyrsyzlyk bilen garaşýar.

Dekabr geldigi, gysyň geldigi. Gysyň ýene-de bir aýratynlygy ýeriniň ýüzüni ak garyň büremegi. Gar ýagsa tebigatyň ak dona bürenmegi, arçalaryň şahalaryndaky pürleriň ýagan garyň saldamly agramyny saklap oturyşy täsin bir keşbi emele getirýär. Aşamlaryna Aýyň şöhesini bulut bassa-da garyň döredýän ýagtylygy, garty gijäni aýyň ýagtylygyndanam has gowy şöhelelendirýär. Gör, nähili ajaýyp gözelligi. Şu zatlaryňam başlangyjy dekabristäniň başlangyjy.

Dekabr — bagtyýarlyk paýlaşan aý. Sen 12 aýyň sabyrsyzlyk bilen garaşylýany. Dekabr, biz seniň gelmegiňe sabyrsyz garaşdyk!

Aýbibi KUTLYÝEWA,
Türkmen oba hojalyk
institutynyň mugallymy.

3-nji syňahat GEOGRAFIÝA «ÝAPYLYŞLARY»

☑ Zemin syrларыny öwrenmekde diňe açyşlar edilýändigir öýdýän bolsaňyz onda siz ýalňyşýarsyňyz. Her näçe täsinem bolsa, ylmyda, esasanam, geografiýada «ýapylyşlar» hem bolýar. Dogrusyny aýtsaň, bu «ýapylyşlar» ylmy üçin açyş bolup durýar. Gep nokatlap durman geografiýa kartasyna üzleneliň. Ýaňy-ýakynlarda-da alym-okeanograflar ummanyň düýbünü görkezýän ýörite kartalara Grenlandiýa adasy bilen Şpisbergen adalygynyň aralygynda Nansen gaçysy diňlip atlandyrylýan uly geriş girizýärdiler. Häzir bu maglumata düýpli düzediş girizildi, çünki ozalky SSSR-den bolan barlag topary «Lena» gämisi bilen bu sebitlerde umman düýbünü barlap, ol ýerden hiç hili dag gerşini tapmady. Dogry, «eholotlar» käbir ýerlerde aýry-aýry, ýeterlik derejede uly bolan suwasty daglary görkezdi, ýöne olaryň arasynda 3000 metrden hem ýokary çuňlukdaky giň «bogazlar» tapyldy. Şeýlelikde, barlygy uzak wagtlaryň dowamynda geograflar tarapyndan tassyklanan Nansen gaçysy ylmy taýdan gutarnykly hem-de hemişelik «ýapyldy».

Geografiýa «ýapylyşlary» Antarktidanyň kenarларында hasam köp bolup geçýär. Wagtal-wagtal altynjy materikden ägirt uly aýsbergler — ýüzýän adalar gopup aýrylýar. Aýsbergleri «buzdaglar» diýip atlandyrmak hem bolar. Ol buzdaglar arktikanyň buzdagларыndan has uly. Bu ýüzüp ýören buzdaglaryň käbirleriniň özünde saklaýan suwlary, meselem, Dnepr derýasyndan, hatda Wolga derýasyndan bir ýylyň dowamynda akýan suwlardan hem has köpdür.

Alymlar günorta materigiň buzly kenarларыnyň ýylyň dowamynda 50 metrden 500 metre, hatda 2000 metre çenli tizlik bilen demirgazyga süýşýändigini hasapladylar. Bu bolsa Antarktidanyň kenar zolagynyň yzygiderli üýtgemegine alyp gelýär.

Mysal üçin, ýaňy-ýakynda Eýsmeri burny, şeýle hem Torehawn, Ewans we Ingram goltuklary ägirt uly aýsbergde ummana ýüzüp gidipdirler. Egerde meşhur norweg deňizçisi Rual Amundsen bir gudrat bilen häzirki günlerde buzly materigiň kenaryna gämilerini getiräýse, onda ol Framheýn yl-

my-barlag toparynyň gonalgasy bolan Kit goltugyny tapyp bilmezdi, ol bolsa bu goltukdan Günorta polýusa ugrap, dünýäde ilkinji bolup ol ýere barmagy başarypdy. Meşhur syňahatçynyň özüniň ozalky gonalgasyny tapyp bilmejekdigiň sebäbi kenaryň bu böleginiň baryp-ha 1940-njy ýylda materikden gopup, uly aýsberg bilen demirgazyga tarap ýüzüp gidenliginden ybaratdyr. 1963-nji ýylyň başларында amerikan gämileriniň birisi Ross deňzinde, kenardan 500 km uzaklykda bu ýüzýän adanyň galyndylaryna gabat gelipdir. Edil şonuň ýaly sowet antarktida ylmy-barlag topary tarapyndan 1956-njy ýylda açylan Çelýuskinçiler ýarym adasy hem üznüksiz özgerip, ahyrsoňy, 1964-nji ýylda kenardan gopýar hem-de 5000 inedördül kilometr meýdanly ada öwürülýär, soňra bolsa mistli gämi ýaly ýaýkyldap, haýaljakdan akymyň ugruna demirgazyga bakan ýüzýär hem-de Hindi ummanyňyň uçgyraksyz ýyly suwларында eräp dereksiz ýitip gidýär. 1959-njy ýylda bolsa rus alymlary iňlis deňizçisi Sueýns tarapyndan baryp-ha 1800-nji ýylda günorta giňliginiň 59-njy, günbatar uzaklygynyň 90-njy gradusynda açylan Meýsis-Aýlend hem-de Sueýns-Aýlend adalaryny «ýapdylar». Görüp oturylsa, bu adalar hem aýsbergler bolup çykdy. Şeýle hem bu alymlar beýikligi 3000 metrden hem ýokary bolan Sýowold wulkanyny hem ýapmaly boldular. Bu wulkan Norwegiýanyň we ABŞ-nyň Antarktidany görkezýän ähli kartalarynda Eýmeri buzlugynyň golaýында şkillendirilendir.

1982-nji ýylda bolsa F.F.Bellingsgauzeniň we M.P. Lazarewiň ýolbaşçыlyгыndaky ilkinji rus ekspedisiýasynyň uzy boýunça ýeriň daş-töweregine aýlanan deňizçiler Terra-Nowa diýen belli adanyň bary-ýogy ägirt uly buz harsaňdygyny hasaba aldylar. Bu ada garaşylmadyk ýerden «labyryndan boşanýar» hem-de umman boýunça «syňahat etmäge» ugraýar. Fransuz deňizçisi Dýupon-Dýurwil tarapyndan açylan Klari Ýeri hem edil şunuň ýaly ýagdaýda ummanyň içine ýüzüp gidýär. 1987-nji ýylda bolsa boýy 134 kilometre, ini 37 kilometre barabar bolan başga bir ägirt uly aýsbergiň üstünden baryldy, onuň kenardan gopup aýrylmagy hem Ross deňziniň sebitlerinde kenar zolagynyň üzül-kesil üýtgemegine getirdi. Geçirilen

hasaplamalara görä, bu ägirt uly buzdagda saklanýan suwlar Kigew ýaly uly şäheri 2100 ýylyň dowamynda suw bilen bol-telki üpjün edip biljek bolardy.

Iň uly aýsberg bolsa 1951-nji ýylda Ýuwaş ummanyň günorta böleginde hasaba alnypdyr. Onuň boýy 355 kilometre, ini 97 kilometre barabardyr. Tutýan meýdany boýunça ol Moldowadan biraz kiçi, ýöne Ermenistandan uludyr.

Materikden bölünip aýrylýan ägirt uly aýsbergleriň sanynyň artmagy, alymlaryň aglabasynyň pikirine görä, Ýer ýüzünde howanyň maýlamagynyň bolup geçýändigine şaýatlyk edýär.

Geografiýa «ýapylyşlary» diňe ýokarky giňişliklerde bolup geçýändigir diýip pikir etmek nädogrudyr. Kähalatlarda olar bireýýäm ymykly barlag geçirilen sebitlerde hem gabat gelýär. Meselem, siz indi geografiýa kartalaryndan XVII asyrdan işpan deňizçileri tarapyndan açylan Ganges adalaryny tapyp bilersiňiz. Ýuwaş ummana geçiren ekspedisiýalarynyň birinde işpan deňizçileri Idhu, Bonin we Wolkano adalaryny açýarlar. Bu syňahatçylar ызларына gaýdyp gelýärkäler adalary başga tarapyndan görýärler, olary tanamaýarlar, geografiki ýerleşişini nädogry kesgitleýärler (takmynan, demirgazyk giňliginiň 31 gradusy, gündogar uzaklygynyň 156 gradusy) hem-de täze adalary açandyrys öýdüp, olara başga at dakýarlar, ýagny Ganges adalary diýip atlandyrylar. Şeýlelik bilen tas 300 ýyllap bu hakykat ýüzünde ýok adalar bir kartadan beýleki karta göçmeklerini dowam edýärler, ahyrsoňy olary 1965-nji ýylda sowet ylmy-barlagçылары «ýapýarlar».

Şeýle ýagdaýlar başga-da bar. Hatda Beýik Britaniýada neşir edilen häzirki zaman jikme-jik kartalarynda hem ýanларында «ÝG» ýa-da «BG» belgileri goýlan adalar bar, bu bellikler bolsa «ýerleşiş gümana» ýa-da «barlygy gümana» diýen sözleri aňladýar.

(Dowamy bar)

**Gurbangeldi MÄMMETSÄHEDOW,
Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport
institutynyň mugallymy.**

ÇAR TARAPDAN HABARLAR

MAÝA GOÝUM MASLAHATY

✓ 2024-nji ýylyň 25 — 27-nji noýabry aralygynda Saud Arabystany Patyşalygynyň Er-Riýad şäherinde 28-nji Bütindünýä Maýa goýum maslahaty «Durnukly ösüş ulgamyndaky sanly transformasiýasy: maýa goýumlaryň mümkinçiliklerine baha bermek» atly mowzuk bilen geçirildi. Türkmenistanyň Maliýe we ykdysadyýet, Söwda we daşary aragatnaşyklar ministrlikleriniň hem-de Türkmenistanyň Söwda-senagatedarasynyň wekilleriniň gatnaşan bu çäresiniň guramaçysy bolup, Saud Arabystany Patyşalygynyň Maýa goýumlar ministrligi bilen dünýäniň 136 sany döwletini öz içine alýan, dolandyryjy düzümi 14 sany dünýä döwletlerinden ybarat bolan Maýa goýum çekmek boýunça agentlikleriniň Bütindünýä bileleşigi çykyş etdi.

Dünýäniň 130 döwletinden 2 müňden gowrak adam gatnaşan bu giň möçberli çäräniň dowamynda Bütindünýä bazarlaryndan ugur almak sessiýasy, ýokary derejeli wekilleriniň tegelek stoly hem-de Maýa goýum çekmek boýunça agentlikleriniň Bütindünýä bileleşiginiň aýratyn üstünlükleri gazanan taprlary sylaglamak dabaralary geçirildi.

«HALAL EKSPÓ — 2024»

✓ 2024-nji ýylyň 27 — 30-njy noýabry aralygynda Türkiýe Respublikasynyň Stambul şäherinde «10-njy Bütindünýä Halal sammiti» we «Halal EKSPÓ — 2024» atly sergisi geçirildi. Çäräni Türkiýe Respublikasynyň Söwda ministrligi we Yslam söwda ulgamyny ösdürmek boýunça Merkezi bilelikde gurady.

Halal önümleriň we önüm öndürjileriň özboluşly mahabatlandyryş meýdançasyna bolan bu çärä, esasan hem, azyk senagaty, azyk harytlary, derman senagaty, dokma senagaty, syňahatçylyk we maliýe ulgamynda hereket edýän kompaniýalar gatnaşdylar.

Stambul şäherinde geçirilen bu sammite we sergä dünýäniň 100-e golaý döwletinden gelen kompaniýalar özleriniň 1000-den gowrak sergi pawilýonlaryny oňa gatnaşýan 50 müňe golaý myhmanlara hödürlediler.

**Taýýarlan Akjagül ATAYEWA,
Türkmen oba hojalyk
institutynyň mugallymy.**

✓ Вот и настала календарная зима. В этом материале разберёмся, как подготовить автомобиль к зимнему сезону.

Первое и, пожалуй, самое главное — замена шин на зимние. Дело в том, что зимняя резина более тяжёлая, с шипами и тугая, с высоким уровнем сцепления, что позволяет машине эффективно справляться с гололедицей. Кроме того, замена шин имеет и профилактическое значение: летние по сравнению с зимними являются более тонкими и в связи с этим изнашиваются быстрее. Особенно актуальна замена шин в том случае, если на поверхности колеса уже прослеживаются микротрещины.

После замены колеса стоит задуматься и о замене моторного масла. Если

последний раз масло в автомобиле менялось 5 или 10 тысяч км назад, то замена обязательна. Главная причина — в экономии: замена масла обойдётся вам дешевле, чем энергия, затраченная при загустевшем от низких температур масле.

Следующий совет касается проверки тормозных колодок. Самое главное в этом деле проверить не столько сам уровень торможения, сколько пропорциональность его силы. В случае, если колёса тормозят с разной силой, то заносов на дороге при резком торможении не избежать. Особое внимание стоит обратить и на наличие тормозной жидкости.

Многие автоводители не всегда обращают внимание на дворники. Если

на автомобиле практически никогда не менялись дворники, то риск получить царапины на лобовом стекле значительно повышается. В зимний период актуальна установка соответствующих дворников, которые эффективно расчищают мокрый снег. Автовладельцы северных областей Туркменистана могут задуматься и о покупке незамерзайки для очистки стекла.

Следующий немаловажный шаг — диагностика и при необходимости ремонт системы отопления в машине. Качественный обогрев салона поможет водителю и его пассажирам избежать не только влияния холода, но и обморожения стёкол изнутри. Здесь внимание обращают на вентиляторы, отвечающие за силу отопления и заслонки, ответственные за его температуру.

Далее следует полировка, или при необходимости полная замена фар. Причём полировка иногда может быть осуществлена народными способами: это и зубная паста и обычные порошки бытовой химии. Следует избавиться от царапин на фарах и тусклости от изношенности, которые затуманивают свет. В идеале свет от фар в ночное время суток в зимний период должен слепить пешеходов, так как в целом зимой рассеивание света не такое сильное, как летом.

И последнее и самое главное — проверка аккумулятора. Любого автовладельца знает, какие проблемы может создать неисправность аккумулятора в зимний период. При этом каждый водитель знает и как справиться с этой проблемой.

www.orient.tm

KITAP HAKYND NAKYLLAR

- ✓ Kitap okaýanyň ruhy baýdyr.
- ✓ Kitap okan gullar magnudan dokdur.
- ✓ Kitaby magşuk saý, özüňi — aşyk.
- ✓ Kitap okamaýan görýänini görer, kitap okaýan dünýäni görer.
- ✓ Kitap eneň-ataň ýaly terbiýeçidir.
- ✓ Kitapsyz okalmaz, merdiwansyz çykylmaz.
- ✓ Kitaby har saklamak günädir.

- ✓ Kitap bilen söhbetdeş bolsaň, ýüregiň gysmaz.
- ✓ Kitap okamaýan bir dili biler, kitap okaýan kän dili biler.
- ✓ Kitap geçeni, geljegi öwredýän dana.
- ✓ Okamadyk öküner, dil gysgadyr, sakynar.
- ✓ Okasaň bilim alarsyň, hemme zady bilersiň.

- ✓ Okaýan il ozar, okamaýan il tozar.
- ✓ Okuwa garrama ýok.
- ✓ Okamak – iňňe bilen guýy gazmak.
- ✓ Bilmeýän zadyňy kitapdan sora.

**Toplan Ogulbahar
GURBANBERDIÝEWA,
Türkmen oba hojalyk
uniwersitetiniň talyby.**

BIR ETRAPDAN IKI HABAR

EL HÜNÄRI — IL GEZER

✓ Aşgabat şäheriniň Bagtyýarlyk etrap häkimliginiň Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Bagtyýarlyk etrap Geňeşi bilen bilelikde guramagynda «El hünäri — il gezer» atly dördijilik duşuşygy geçirildi.

Duşuşukda türkmen halkynyň milli senetçiligini ösdürmegiň we amaly-haşam sungatynyň dünä tejribesini öwrenmegiň meselelerine bagyşlanan täsirli çykyşlar boldy. Täsirli geçen çäräniň dowamynda sergiler jaýynda oňa gatnaşyjylaryň taýýarlan milli lybaslarydyr bezeg şaýlary, tahýalar, keçeler, halydyr palaslar ýerleşdirilen sergi hem guraldy.

Milli gymmatlyklarymyzyň naýbaşu nusgalary hasaplanýan zergärçilik önümleriniň, şol sanda ahalteke bedewlerini bezeýän şaý-sepleriň özboluşly gyzlygy myhmanlarda uly gyzyklanma dörettdi.

**Ogulsapar BABYLOWA,
TMÝG-niň Bagtyýarlyk etrap
Geňeşiniň esasy hünärmeni.**

BÄSLEŞIK GEÇIRILDI

✓ Türkmenistanyň Bilim ministrliginiň we Türkmenistanyň Magtymguly adynda-

ky Ýaşlar guramasynyň Bagtyýarlyk etrap Geňeşiniň Halkara Bitaraplyk günü mynasybetli Aşgabat şäheriniň 29-nji orta mekdebinde ýurdumyzyň umumybilim berýän mekdepleriniň 3–5-nji synplarynda okaýan oglanlaryň arasynda «Merdana nesil — 2024» atly bäsleşigi geçirildi.

Bäsleşigiň ahyrynda çykyş edentlere eminler topary tarapyndan baha berildi. Eminleriň beren bahalary netijesinde 1-nji orna 124-nji orta mekdebiň 4-nji synp okuwçysy Döwrangeldi Döwletgeldiýew, 2-nji orna ýöriteleşdirilen 140-njy orta mekdebiň 4-nji synp okuwçysy Emir Nurmyra-

dow, 3-nji orna ýöriteleşdirilen 131-nji orta mekdebiň 5-nji synp okuwçysy Yakup Çaryýew mynasyp boldy.

Ýeňijilere TMÝG-niň Bagtyýarlyk etrap Geňeşi tarapyndan Hormat hatlar we ýadygärlik sowgatlar gowşuryldy. 1-nji, 2-nji orna mynasyp bolan okuwçylar bäsleşigiň şäher tapgyryna gatnaşmaga hukuk gazandylar.

**Altyn DURDYÝEWA,
TMÝG-niň Bagtyýarlyk etrap Geňeşiniň
guramaçylyk bölümüniň hünärmeni.**

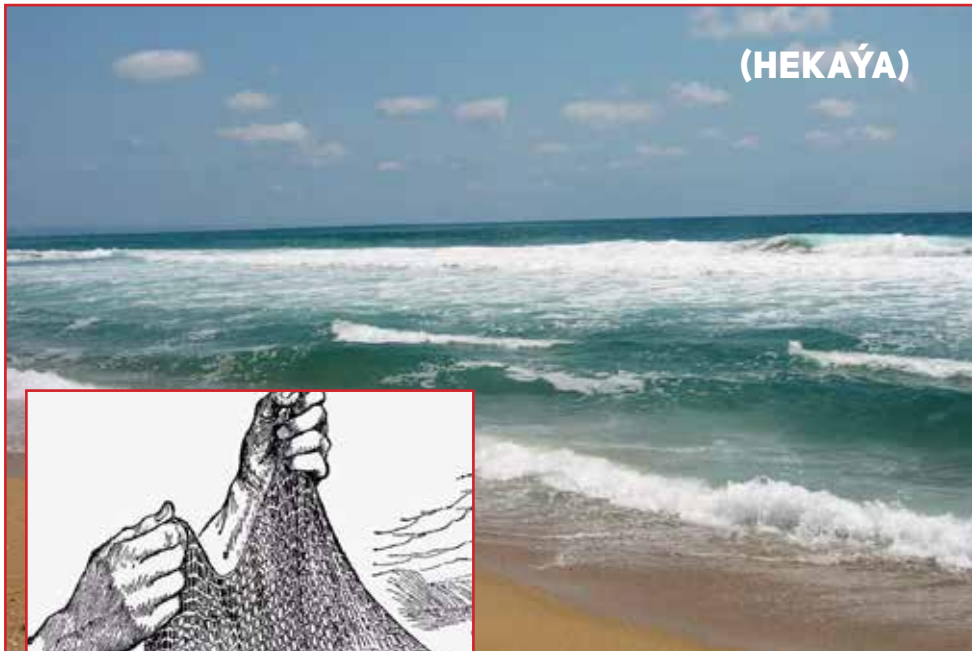
DEŇIZDE DÖRÄN DOSTLUK

✓ Ýüregi her pursatda Watan diýip urup duran goç ýigit üçin tolkunlary bilen tans edýän joşgunly deňziň goýnunda zähmet çekmegiň lezzeti düýbünden başgaça. Şeýle günleriň her biriniň tutuş ömürlük manysy bar. Şol günem şeýle günleriň biri bolupdy...

Asuda ösýän şemalda deňiz tolkunlarynyň bir öňe-bir yza, hut sallançak yralaýan ýaly endigan hereketi kalbyňa aňrybaş rahatlyk eçilýär. Ony synlamagy söýýän Erkin üçin deňiz çäksiz dünýä ýalydy. Ol her gezek deňize seredende suwasty dünýäde heniz görmedik zatlarynyň, syrly jandarlarynyň, bir söz bilen aýdanyňda, tebigatyň täsin nazar bilen özüne bakýandygyny duýýardy. Bir günem ir bilen Erkin öz ýoldaşlary bilen ýene deňize çykdy. Olaryň gämisi yza çekilen ýerde onuň ünsüni bir zat özüne çekdi. Suwuň içinde nämedir bir zadyň çabalanyp ýatyşy deňizçi ýigidiň hüsgärlilik bilen bakýan gözlerine badabat ildi. Ol näbelli zada ýakynlaşdygyça, gara toruň içinde çolaşyp galan uly düwleni gördi. Balykçylaryň toruna çolaşyp, halas bolmaga çalyşýan düwlen çabalanyp, bialaç ýagdaýda ýatyrdy.

Erkin derrew onuň kömege mätäçdigini duýdy. Ol ýoldaşlary bilen bilelikde, düwlene kömek etmek kararyna geldi. Ol üns bilen toruň daşyndaky ýüplere seredip, düwleni boşatmagyň ýoluny gözledi. Ähli ünsüni tora gönükdirip, gözlerini çalt-çalt aýlap, toruň özüni alyp barmagyna gözegçilik edip başlady. Az wagt geçmänkä-dä, düwleni doly halas etmegi başardy.

Halas bolup, täzeden erkana durmuşa dolanan düwlen haýjalyk bilen suwa çümüp, tolkunlaryň arasynda ýitip gitdi. Erkin bolsa deňiz jandary gidenden soňam öz eden işinden göwnühoş bolup, şükranalyk bilen uzaklara seredip oturdy. Şol günden soň Erkin özüni diňe bir deňziň goýnunda zähmet çekýän ýigit däl-de, deňiz tebigatynyň goragçysy hökmünde duýdy. Bu örän ajaýyp duýgudy. Ol şol duýgynyň üsti bilen, diňe bir tebigatyň gözelligini synlamagyň däl, eýsem, oňa kömek edip, ýüregini ýakymly ahwallara gaplamagyň hem söz bilen beýan edip bolmajak täsiriniň bardygyna düşündi.

Şondan soň Erkiniň deňize bolan öňki garaýşy has ulalyp, has giň mana eýe boldy. Ol her gezek deňize çykanda, diňe bir wezipe borçlary bilen meşgul bolman, eýsem, tebigata eserdeň bolmaga-da çalyşýardy. Suwda görünýän zatlary, tor böllekleri gözden geçirýärdi. Çöpleri toplaşdyryp, torlary arassalaşdyryp, balyklaryň, deňiz jandarlarynyň sag-aman, howpsuz ýaşamagy üçin elinden gelen yhlasy aýamady.

Erkin bilen düwleniň arasynda dostluk emele geldi. Deňizçi ýigit her gezek deňize çykanda, düwleniň daşyndan aýlanyp-aýlanyp gaýdýandygyny görýärdi. Hakykatdanam, halasgärini gören düwlen gämileriň daşynda tolkunlaryň arasynda pyrlanyp, hezil edip oýnardy. Olar şeýle bir dostlaşypdylar. Bu dostluk adam bilen tebigatyň arasyndaky aýrylmaz baglanyşygyň nyşa-

ny ýaly, görenleriň ýüregini tolgundyrýardy. Dilsiz-agyzsyz jandaryň öz halasgärine gaýta-gaýta, irmän-ýadaman minnetdarlyk bildirişi, ýagşylyk diýlen zadyň asla unudylmaly däldigini dabaralandyryjana meňzedi. Bu ajaýyp ýagdaýyň adamlara nusga bolaryk gymmatynyň hem ýakymynyň bardygyna ony synlaýanlaryň ählisi düşünýärdi.

«Ýagşylyk et-de derýa at, balyk biler...» diýlen nakylly janly mysaly bolan deňizçi ýigit bilen düwleniň arasyndaky dostluk agzydan-agza, dilden-dile geçdi.

Bu täsin dostluk Erkiniň durmuşyndaky iň ajaýyp dostluk bolup galdy. Şeýle yn-sanperwer häsiýetleri, tebigata bolan çäksiz söýgüsi üçin ýolbaşçylardan ýörite minnetdarlyga mynasyp bolmagy öz mähriban dostuny soň-soňlaram ýatlap ýörmäge sebäp boljak, bahasyny hiç bir zat bilen ölçäp bolmajak sowgada, ýakymly ýatlama öwürüldi...

Parahat ARAZMEDOW,
Türkmenistanyň Goranmak ministrliginiň
harby gullukçysy.

DEKABR AÝY HAKYNDÄ NÄMELER BILÝÄRIS?

- ✓ Bu aýda ýagan ygal ýeriň süňnünde 110 gýnläp ýatýar.
- ✓ 15-nji dekabrdä ýagyş ýagsa, howa 40 gýnläp bir açylyp, bir ýagar durar.
- ✓ Eger arylar keteginiň öýjüklerinde güýz deşik goýup gitse, gyyşyň ýyly geljekdigini buşladygy. Hemme ýerini petikledikleri gyyş sowugyna taýýarlyk görüber.
- ✓ Eger hoz bol miwe berse, gyyş şatysyna garaşyber.
- ✓ Sosna, serwi, dub daragtlary goza az getirse, gyyşdan ätiýaç etme.
- ✓ 17-nji dekabrdä öý peçlerinden çykýan tüsse pytrap ýaýrasa, şol aý tamamlanýança ýyly howa ýüzleri ýelpär. Tüsse göge gitse, sowuk tutuş aýlap maza bermez.
- ✓ 18-nji dekabrdä açyk asmanda ýuldylzlar patrak deýin peträp

şöhle saçsa, gyyş sowuklygyndan alamat. Eger köreksi, solgun görünse, gyyş maýyly geçer.

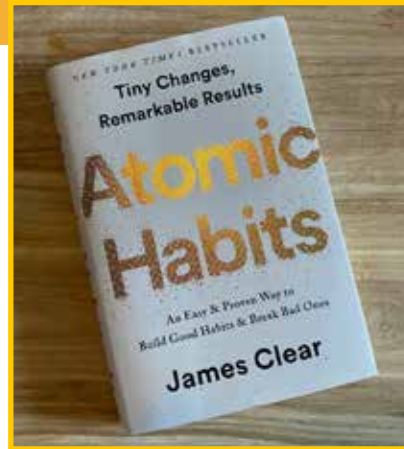
- ✓ 19-nji dekabrdä ýagyş ýagsa, maý aýynyň hasyly egsilmez.
- ✓ 20-nji dekabrdä gar ýagsa, ýaz öri meýdanynyň otlary ösgün, boz ýerler kömelekli bolar.
- ✓ Eger towşanlar «öýüni» çuň gazsa, gazaply gyyş garşylamaga taýýarlyk görüber.
- ✓ Söwüdiň ýapragy gaçanda üzü ýokary bolsa, gyyş sowuk, üzü aşak bolsa, ýyly geler.

Taýýarlan Güljahan ABDYÝEWA,
Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň talyby.

ATOM ENDIKLERI

ATOM ÝALY KIÇIJK ENDIKLERIŇ ÄGIRT ULY GÜÝJI BAR

(Başlangyjy elektron žurnalymyzyň geçen (№43-48, 2024) sanlarynda.

☑ Eger telekeçi bolsaňyz, maksadyňyz köp millionlyk biznes döretmek bolup biler. Siziň ulgamyňyz täze önüm öndürmegiň taglymatlaryny synap görmekden, işgärleri işe kabul etmekden we mahabat işlerini geçirmekden ybaratdyr.

Eger sazanda bolsaňyz, maksadyňyz täze saz eserini ýerine ýetirmek bolup biler. Siziň ulgamyňyz näçe gezek taýynlanmalary ýerine ýetirip, kynçylyklary ýeňip we şägirdiňizden netije alyp bilýändigizden ybaratdyr.

Indi bolsa ýeser sorag: Eger maksatlary inkär edip, ünsüňizi diňe ulgama gönükdiren bolsaňyz, üstünlük gazanyp bilersiňizmi? Mysal üçin, basketbol tälimçisi bolsaňyz we maksady (ýaryşda ýeňiş gazanmagy) inkär edip, diňe toparýň her günki türgenleşiginde edilýän işe üns berseňiz, netije gazanyp bilersiňizmi? Men gazanyp bilersiňiz diýip pikir edýärin.

Sportuň her bir görnüşinde maksat oýny ýokary derejeli utuk bilen tamamlamakdan ybaratdyr, ýöne tutuş oýny diňe hasap görkeziji tagta seredip geçirmek netije bermez. Ýeňşe bolan ýeke-täk ýol oýny gün-günden gowulamaga ymtymakdyr. Üç gezek Super kubogyň eýesi Bill Uolsuň sözleri bilen aýtsaň, «Hasap öz aladasyny özi eder». Bu hakykat durmuşyň beýleki ugurlaryna-da degişlidir. Has gowy netijelere ýetmekçi bolsaňyz, maksat goýmagy ýadyňyzdan çykarýň. Ulgamda ünsüňizi jemläň.

Men häzir näme diýmekçi bolýaryn? Näme, maksatlar düýbünden peýdasyzmy? Elbetde, beýle däl. Maksatlar ugry kesgitlemek üçin gaty gerekli zat, ýöne ulgamlar ösüşi gazanmagyň iň gowy usullarydyr. Eger maksatlar hakda oý-pikire wagty köp giderip, ulgam gurnamaga bolsa ýeterlik wagt sarp etmeseňiz, siziň öňüňizde köp kynçylyklar peýda bolar.

1-nji mesele. Ýeňenleriňem, ýeňlenleriňem maksatlary bir

Maksat goýmak matlaby berilýän bahanyň ýeňijä tarap yzygiderli süýşýändiginden ejir çekýär. Biz ünsümi ýeňiş gazanýan adamlarda jemleýäris we ýeňmek maksady bolan, ýöne ýeňip bilmedikleri hasap hem etmeýäris. Şeýdibem, kyn maksatlar elmydama üstünlige getirýär diýip, ýalňyş pikir edýäris.

Olimpiýa oýunlaryna gatnaşýan her bir türgeniň altyn medalýň eýesi bolasy gelýär. Her bir dalaşgäriň işe giresi gelýär. Eger üstünlikli adamlaryňam, şowsuzlyga uçraýan adamlaryňam maksatlary birmeňzeş bolsa, onda maksatlaryň ýeňijileri ýeňlenlerden tapawutlandyryp bilmejekdigini aňladýar. Mysal üçin, «Tur de Frans» ýaryşynda ýeňi-

ji bolmak maksady britan welosipedçilerini ýeňşe getiren ýagdaý däl. Olaryň islendik beýleki professional toparlar ýaly, öňki ýyllar hem ýaryşlarda ýeňiş gazanaslary gelendir diýip çak edýäris. Olarda şol maksat öňden bardy. Olaryň gazanan ýeňişleri kiçijik kämilleşmeleriň netijesi boldy.

2-nji mesele. Maksada ýetmek diňe häzirki pursatda ähmiýetli özgerişdir

Aýdaly, otagyňyzyň içi gaty tertipsiz, ony tertibe salmagy maksat edinýärsiňiz. Eger bar yhlasyňyzy arassaçylyga sarp etseňiz, tizara dessine arassa otagyň eýesi bolarsyňyz. Ýöne otagda tertipsizlige sebäp bolan öňki endikleriňize we meýilleriňize eýermegi dowam etseňiz, tertibe getirmek höwesini täzeden döreýänçä, bahym ýene şol bulambujarlyga eýe bolarsyňyz. Siz ýene şol netijä gaýdyp gellersiňiz, sebäbi şoňa dahylly ulgamy üýtgetmediňiz. Siz düýp sebäbi üýtgetmediňiz-de, diňe alamaty üýtgetdiňiz.

Maksada ýetmek durmuşyň diňe belli bir pursadyny üýtgedýär. Bu, ähtimal, kämilleşmeleriň gapma-garşylykly arka tarapydyr. Biz netijeleri üýtgetmeli diýip pikir edýäris, ýöne mesele asla olarda däl. Hakykatda, bizi şol netijelere alyp barýan ulgamy üýtgetmeli. Meseleleri netijeleriň derejesinde çözmäge çalyssaňyz, onda diňe wagtlaýyn çözüwdi tapýarsyňyz. Gowy tarapa üýtgetmek üçin meseleleri ulgamlar derejesinde çözmeli. Başlangyç manylary tertibe salyň, netijeler bolsa özlirini özlere tertibe salar.

3-nji mesele. Maksatlar bagty çäklendirýär

Her bir maksadyň aňyrsynda şu düşünje ýatyr: «Maksadyma ýeten badyma, bagtly bolaryn».

Maksada gönükdirilen düşünjäniň özeni bagty durmuşyň indiki tapgyryna tesdirýändigizdedir. Özümüm bu duzaga köp gezek düşdüm, hatda, hasabynam ýitirdim. Köp ýylyň dowamynda meniň üçin bagt diňe geljekde lezzet alyp biljek zadym boldy. «Bir gün muskullarymy ýigrimi futa çenli ösdürerin ýa-da şereketim barada «Nýu-York Taýms» gazetini ýazar, diňe şondan soň köşeşerin, gazanan netijelerimiň hözirini görerin» diýip özüme söz beripdim.

Maksatlar içimizde «ýa ol, ýa-da bu» diýen dawany döredýär. Ýa siz maksada ýetýärsiňiz-de, bagtly bolýarsyňyz, ýa-da şowsuzlyga uçrap, özüňiz we töweregiňiz üçin lapykeçligiň sebäbi bolýarsyňyz. Özüňizi bagt baradaky düşünjede gaty insiz çäkleme gabaýarsyňyz. Bu ýalňyş. Öňüňizde

maksat goýan wagtyňyz hyýaly guran ugruňyza siziň durmuş ýoluňyzyň dogry geljeği gümana. Üstünlük gazanmagyň dürli ýollary barka, durmuşdan lezzet almak ukybyny diňe bir ýol bilen çäklendirmegiň manysy ýok.

Eger netijelere garanyňda, işe esli gönükdirilen bolsaňyz, bagtly bolmak üçin özüňize rugsat berilýänçä garaşmaly dälisiňiz. Ulgama gönükdirilen düşünje düýbünden ters netijeleri berýär. Eger netijä garanyňda, ulgama has köp gönükdirilen bolsaňyz, özüňize haçan bagtly bolmaga rugsat berlerkä diýip garaşyp oturmak hökman däl. Ulgamyňyz işläp başlandan soň, islendik wagt bagtly bolup bilersiňiz. Ulgam bolsa göz öňüne getiren diňe bir görnüşüňizde däl-de, eýsem, dürli görnüşlerde üstünlikli bolup biler.

4-nji mesele. Öňde goýýan maksatlaryňyzyň uzak möhletli ösüş bilen gapma-garşy gelmegi

Maksada ýetmäge gönükdirilen düşünjäniň iň soňunda puç bolmagy mümkin. Mysal üçin, ylgaýjylaryň köpüsi birnäçe aýlap özüne zor salyp türgenleşýärler, ýöne ýaryş tamamlandygy, türgenleşigi bes edýärler. Indi olarda geljekki ýaryşlar hakda düşünje ýok. Eger haýdap edýän işiňiz diňe bir maksatda jemlenen bolsa, onda oňa ýeteniňizden soňky ösüşiňize näme ýardam berer? Hut şonuň üçin hem köp adamlar, maksatlaryna ýetenden soň, öňki endiklerine gaýdyp gelýärler.

Maksadyň guralyşy ýeňşe gönükdirilen. Ulgamyň guralyşy bolsa oýnuň ýeňişden soňam dowam etdirilmegine gönükdirilendir. Uzak möhletli düşünje maksatlara degişli düşünje däl. Ol diňe ýeke-täk üstünlige gönükdirilen hem däl. Ol yzygiderli kämilleşmä gönükdirilendir. Netijede, hut ulgama uýmak ösüşiňiziň kesgitleýjisi bolar.

(Dowamy bar)

Terjime eden Kakamyrat GELDIÝEW.

SAZ TÜRGENLERI RUHLANDYRÝAR

✓ Sazyň sport bilen baglanyşygy sportuň dürli görnüşlerinde giňden ulanylýar. Türgenleşiklerde we ýaryşlarda saz türgenleriň ruhuny galdyrmak we olaryň fiziki güýjüni kämilleşdirmek üçin möhüm guraldyr. Mysal üçin:

✓ **Sportuň görnüşlerinde sazyň orny.** Futbol, gimnastika, buzda tpmak ýa-da ýaýdan ok atmak ýaly görnüşlerde saz bilen herekete gelmek netijeliligi artdyrýar. Şu welenli sazlar hereketleri sazlaşykly edýär.

✓ **Türgenleşiklere höwes döredýär.** Türgenler agyr türgenleşik wagtynda saz diňlemek bilen öz energiýasyny we höwesini dogry ugra ugrukdyrýarlar. Sazyň ritmi adamyň hereket tizligini artdyrmaga we çydamlylygyny ýokarlandyrmaga kömek edýär.

✓ **Ýaryşlarda ruhy täsir.** Sport ýaryşlarynda diňlenýän joşgunly sazlar tomaşaçy-

laryň we türgenleriň ruhuny ýokarlandyryýar. Olaryň özüne bolan ynamy artýar.

Türgenleşik wagtynda saz bilen işleýän türgenler has köp üstünlük gazanýarlar. Sebäbi saz olaryň hereketleriniň sazlaşygyny artdyrýar we bedeniniň ritmini dolandyrmaga kömek edýär. Şeýle-de, sport ýaryşlarynda saz tomaşaçylaryň arasynda ruhy agzybirligi döredip, türgenleriň ýaryşa has joşgunly gatnaşmagyna ýardam berýär.

Türkmen türgenleri milli sazlar bilen türgenleşmekde özüniň diňe bir fiziki däl, eýsem ruhy üstünligini hem gazanýarlar. Milli saz bilen türgenleşmek olara halkyň medeni mirasyny duýmak hem-de öz ýurdunyň adyny belende götermek üçin uly güýç berýär.

Saz we sport diňe bir aýry-aýry ulgamlarda däl, eýsem bilelikde adamyň kämilleşmegine hyzmat edýän ajaýyp birleşmedir. Saz türgenlere güýç, ruh we joşgun berýär. Sport bolsa sazyň ritminiň we energiýasynyň durmuşa geçirilmeginiň bir görnüşi bolup durýar. Türkmen milli sazларыnyň sport bilen birleşip, diňe bir ýerli däl, eýsem halkara derejesinde-de türgenleşiklere we ýaryşlara ruhy güýç bermekdäki ähmiýeti uludyr. Şeýlelikde, saz we sporty utgaşykly ulanmak, sagdyn we ruhubelent jemgyýeti döretmekde möhüm guraldyr.

Ýelena AÝMÄMMEDOWA,
Aşgabat şäher Medeniýet müdirliğiniň
1-nji çagalar sungat mekdebiňiň mugallymy.

«MERDANA NESIL» BÄSLEŞIGI

Halkara Bitaraplyk güni mynasybetli Türkmenbaşy etrabyňyň Medeniýet öýüniň mejlisler zalında «Merdana nesil-2024» atly şadyýan bäsleşigiň Türkmenbaşy etrap tapgyry geçirildi. Bu bäsleşige orta mekdepleriň 3 — 5-nji synpynda okaýan okuwçy oglanlar gatnaşdylar.

Bu bäsleşikde 1-nji orna 17-nji orta mekdebiň 4-nji synp okuwçysy Muhammet Çaryýew mynasyby boldy. 2-nji orna 18-nji orta mekdebiň 3-nji synp okuwçysy Yslambardi Nyýazmämmedow, 3-nji orna 20-nji orta mekdebiň 4-nji synp okuwçysy Nuruly Allaberdiýew eýelik etdi.

Ýeňijilere we bäsleşige gatnaşanlara Türkmenistanyň Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň Balkan welaýatynyň Türkmenbaşy etrap Geňeşi tarapyndan Hormat hatlary we ýadygärlilik sowgatlar gowşuryldy.

Akmuhammet NAZAROW,
TMÝG-niň Türkmenbaşy etrap
Geňeşiniň başlygy.

IŞDÄAÇAR

HEKAÝA

✓ Doganym öý işlerine diýseň ökde. Ol tüýs öý bikesi diýilýäni. Arassaçylyk işleri diýjekmi, mal-garalara seretmek diýjekmi, biş-düş diýjekmi, garaz, elini degiren ýerinde gül bitirýär. Iň esasy aýratylygym şeýlebir işdäaçarlar taýýarlaýar welin, iýip doýup bolanok. Doganymyň bu meşhurlygy oba ýaýrady. Şeýdip oba adamlary toý-tomaşalarda bize işdäaçar taýýarlardylar. Men hem doganymyň iň ýakyn kömekçisidim.

Akjağül daýza ilerimizdäki obada ýaşaýardy. Doganymyň tagamly işdäaçarlary taýýarlaýanyňy eşidip, gyzly Sülgüniň durmuş toýy mynasybetli baş görnüşli işdäaçary taýýarlamagy bize tabşyrdy. Ine, toý günü golaýlady. Şu wagta çenli iň köp taýýarlan işdäaçarımız şu toý bolsa gerek. Akjağül daýza işdäaçarlary almak üçin gelip bilmejegini, özüne derek ogly-

ny iberjekdigini habar etdi. Eşdişime görä, Akjağül daýza obalarynda sylanýan, hormatlanýan, at-abraýly maşgaladandy. Ogly Süleýman hem obanyň iň syratty ýigitlerinden ekeni. Ine, garaşylan günü ol ýigit geldi. Eşidişimizçe bar ekeni. Gara gözli, uzyn boýly, agras ýigit. Mähriniňem göwnünde bolubilse şular ýaly ýigit bardyr.

— Salam guzlar, men toý üçin işdäaçarlary almaga geldim. Akjağül daýzanyň ogly men.

— Salam, ine, siziň sargytlaryňyz. Toýuňyz gutly bolsun! İşdäaçarlar göwnüňizden tursa gerek.

Men Mähri bilen bu gelen ýigidiň gürüňlerinde, bir-birine bakyşlarynda bir ýylylyk gördüm. Ol oglanyň gözünü aýyrman Mährä seredip durmasynyň, mylakatly geplemeginiň aňyrsynda nähilidir bir syr-a bar. Mähri hem edil şeýle. Ol öň hiç bir ýi-

git bilen beýle mylakatly gepleşenokdy. Belki, bir bakyşda dörän söýgi diýip şuna diýilýändir. Şol günden soň Süleýman hepdede iki gezek dagy bize gelerdi. Bahanasam işdäaçar almak.

— Mähri Süleýmanyň gatnawy köpeldi welin, saňa aşyk bolaýdy öýdýän.

—Ýok-la, jigim, ol meniň taýýarlaýan işdäaçarlaryma aşyk. İşdäaçar almak üçin gelýär.

— Şeýle diýýän bolsaň, goý, şeýle bolsun. Ýöne bu işdäaçarlar basym seniň bagtyňam açar, görde duruber.

Öňler Mähri beýle gürrüňleri halamazdy. Hökman jogap gaýtarardy. Emma bu gezeg-ä jogaby ýylgyryş boldy. Ondan bári ençe wagt geçdi. Meniň çaklamam dogry bolup çykdy. İşdäaçar üçin gatnaýan ýigit indi ejesini gudaçylyk üçin gatnadýar. Hawa, doganymyň taýýarlaýan lezzetli işdäaçarlary bagtyna-da lezzet gatyňp goýberdi.

Dürli KÜRÄÝEWA,
Türkmen döwlet medeniýet
institutynyň talyby.

MAGTYMGULY, HALK ÝADYNDAN AÝRYLMA!

Lengston Hýuz beýik amerikan şahyry, kyssaçysy, dramaturgy we «jaz şygryýeti» ugrunyň düýbünü tutujydyr. Ol öňki sowet daşary söwda edarasynyň çagyrmagy boýunça 1932-1933-nji ýyllarda öňki SSSR-iň, şol sanda Orta Aziýa Respublikalarynyň birnäçesinde bolup görüpdür. Özbekistan Respublikasynda bolanynda ol ýerde ýerli kolhozda afrikan we amerikan alymy Oliwer Goldeniň pagtanyň täze görnüşini synag edýän döwrüne gabat gelipdir. Biz bu beýik ýazyjynyň şol döwürdäki Orta Aziýany aýlanyp görmekden galan täsirleri netijesinde ýazan «Syýahatçylykda ähli zat gyzyklydy» («I wonder as I wander») eserinden türkmen topragy we onuň zähmetkeş adamlary barada galdyran ýazgylaryny okyjylara ýetirjäs.

LENGSTON HÝUZ

SALAM, ÝOLDAŞ!

☑ **Lengston Hýuz Daşkentde, Buharda, Samarkantda bolup, indi Türkmenbaşy şäherine barýan syýahatçylaryň toparyndan üzülip galyp, Aşgabat wokzalynda demirýol düzüminden düşjär.**

Beýik ýazyjy, elbetde, türkmen dilini hem, rus dilini hem bilmeýärdi. Eliniň-ýüzüniň hereketi bilen ümläp, ol özüne terjimeçiniň gerekdigini düşündirjär. Şol döwürde Aşgabatda neşir ediljän gazetleriň biriniň redaktory myhmany fransuz dilinde «Bonjour, comrade!» — «Salam, ýoldaş!» diýip garşylaýar. Syýahatçyny myhmanhanada ýerleşdirip, ýanyna terjimeçi — kömekçi berkidjärler.

SYÝAHATÇYLYKDA ÄHLI ZAT GYZYKLY (eserden bölök)

«Güýzüne Orta Aziýa oazisiniň islendik demirýol duralgasynda düşäýiň, siz hökmany gowaçaly meýdanlaryň gurşawynda peýda bolarsyňyz, obalaryň we hatda uly şäherleriň köçelerinde-de size pagtany ýatlatjak haýsydyr bir zat duş geler.

Ýollaryň ählisinden fabriklere, ammarlara tarap haýdap barýan üsti ak pagta ýükli düýgeler, arabalar, ýük ulaglary görünjär. Şäheriň daşynda bolsa, nirä baksañ, gözüň ýagyny iýip barýan ak harmanlar üşşüp durandyr.

Şunuň ýaly görnüşi Birleşen Ştatlaryň günorta çäklerinde hem görmek bolýar. Jorjide, Missisipide, Alabamede Gün şöhlelerine gözüňi gapyp geljän, ak öwşün atýan gowaça meýdanlarynyň arasyndan ýüzlerçe mil ýol geçmek mümkindir. Biziň ýollarymyzda düýgeler ýok-da, pagtany diňe gatylara tirkelen arabalarda daşajýarlar».

«Men pagta ýygymynyň iň gyzgalaňly dowam edýän döwründe Merwiň golaýyndaky Aýtakow adyndaky kolhoza (kollektiw hojalyk Nedirbaý Aýtakowyň adyny

göterjärdi) baryp gördüm.

Başlyk — türkmen adamy bizi Günüň irki ýagty şöhlesine gysga boýly gowaça keşleriniň arasynda zenanlaryň dogumly hereketler bilen pagta ýygýan meýdanyna alyp bardy».

«Biziň meýdanyň içi bilen şäherçä tarap ugran pursadymyz howa bireýjäm garaňkyrapdy. Biz üçin ýörite otagy taýýarlap, oturjak ýerimize halylary düşäp çykypdylar. Tiz wagtdan myhmanlar — mugallymlar we gazyda işleýän erkek adamlar gelip başladylar. Olar ikiden, üçden we has köp-lük bolup geljädiler, tiz wagtdan otagyň içinde boş ýer galmady.

Ýanynyň onlarça kasesi bilen çajly çaj-nekler getirilip, adamlaryň arasynda aýlanýardy. Çajnekler boşanynda, olary gapynyň agzynda duran adama geçirjädiler, ol bolsa olary daşardaky açyk ojagyň üstünde goýlan gazanda gaýnap duran suwdan gaýtadan demläp getirjärdi».

«Ir bilen meniň ýanyma rus zenanyň kiçjik ogly Şura ylgap geldi. Olar meni mal saklanýan howlynyň hemme ýerine buýsanç bilen aýlap çykdylar. Soňra akýagyza oglanjyk Şura bilen bugdaýreňk türkmen oglanjygy meni elimden tutup, çörek bişiriljän tamdyry görkezmege alyp gitdiler.

Men olar bilen gidip barýardym, ýöne pikirlerim tamdyr barada dälidi. Men öz körpeje hemralaryma seredip oýlanýardym. «Rus oglanjygy we türkmen oglanjygy, siz bu ýerde hiç haçan birek-birege ynamdan, söýgüden başga zady bilmän, gorkusyz-ürküsiz ulalarsyňyz...».

**Iňlis dilindäki nusgasy bilen deňäp
terjime eden Aýsoltan
WEÝISGELDIYewa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport
institutynyň sport žurnalistikasy
hünäriňiň talyby.**

WATAN MUKADDESLEGI

☑ Watan türkmen üçin iň beýik mukaddeslikdir. Watan biziň her birimiz üçin şeýle eziz, şeýle mähriban! Halkymyzyň merdana ogullarynyň geçmişde öz göbek ganyny siňdiren, keremli topragyny goramak üçin şirin janlaryny gaýgyrmandyklary goja taryhyň sahypalaryna ser salanymyzda-da göz ýetirýäris. Biz Watanymyzy mukaddeslikleriň seresi saýmak bilen, oňa «Ata Watan» diýýäris. Watan ynsan üreğine iň ýakyn mukaddeslik bolmak bilen ol mukaddeslik elmydama başymyzyň täji, serhetsiz söýginiň çäksizligidir. Watany gözüň göreji deýin goramak, il ýurdyň bagtyýar, asuda günleri üçin ak ýürekden zähmet çekmek milleti, halky agzybirligiň daşyna mäkäm jebisleşdirýän uly güýçdür. Ata-babalarymyzyň erkin, garaşsyz, berkarar döwleti gurmak baradaky nijeme ýyllar süňňüne, ganyna ornaşyp, siňen arzuwlary Garaşsyzlygyň çogly güneşinde öz şuglasyny saçdy. Muňa beýik söz ussady Magtymguly Pyragynyň:

**Gurdugym aslynda bilgil,
bu zeminiň myhydyr,
Erer ol erkin mydam,
budur türkmen binasy.**

— diýen pelsepewi setirlerini mysal getirmek bolar. 1991-nji ýylyň güýzi türkmen Garaşsyzlyk bagtyny berdi. Göwni sähra ýaly giň bagtyýar ilim her säher ýagşy arzuw-niýetler bilen dünýäni ýüzüne sylýar. Watana bolan söýgi, ol Oguzhan neslinden gaýdyp, ganymyza guýlan, aňymyza siňen, köňüllere nur bolup çäýýän şamçyragymyzdyr.

Garaşsyz, baky Bitarap Watan! Eziz Watan hakda söz açyldygyça oňa bolan buýsanjyň, kalbyňdaky begeniň, seriňde, süňňünde ýakymly duýgular aýlanýar. Çünki dana şahyrymyz Magtymguly Pyragynyň:

**Bir suprata taýýar kylýnsa aşlar,
Göteriler ol ykbalý türkmeniň.**

— diýen arzuwy biziň şu ajaýyp zamanamyzda wysal tapdy. Watan! Jigerim-janym Watan! Buýsanjym, mertebäm, şöhratym-şanym Watan! Men seniň salançagyňda üwreldim, topragyňda ýörjen-ýörjen boldum. Gyşyňda ýagan akja garlaryňa togalandym, güýzüňde sary ýapraklar deýin her ýana çapdym. Ýazlaryňda ýaýnap, jöwzaly tomsuňa depämi gaýnatdym. Onsoň men seni neneň söýmäýin, neneň ezizlemäýin?! Bu Watanyň her bir künjegi, her bir daban ýeri jandan söýülmäge, ezizlenmäge we goralmaga mynasypdyr. Görogly Türkmeniň gazma dutaryna, asyl zybanyna gulak gereniňde hem: «Küllü türkmen balasyny, men söýer men ili bilen...» diýen owaz eşidilýär. Waspy dillere dessan bolan, tarypy zemin-arş arasyny baglan Watan gym-

maty, «Ýaryndan aýrylan ýedi ýyl aglar, ýurdundan aýrylan ölinçä», «Müsürde şa bolanyňdan, öz iliňde geda bol», «Towşana dogduk depe», «Ilim-günüm bolmasa, aýym-günüm dogmasyn» ýaly nakyllara siňip gidipdir.

Türkmen üçin Watandan eziz zat ýok. Ene topragyň mertebesini depesine täç edýän halkymyz bu mähriban ýurdy «Başlarymyzyň täji, gözlerimiziň nury» diýip söýgülpdir. Geçmiş taryhymyza ser salyp görenimizde ondaky rowaýatlaryň birinde şeýle diýilýär: «Soltan Jeleddin söweşde agyr ýaralanypdyr. Öňler dessine aýak üstüne galyp, sagalyp gidýän Jeleddiniň tenine düşen ýaralaryň bitmesi kyn bolupdyr. Tebipdir lukmanlar dürli melhemleri ulanypdylar, emma netije bermändir. Ahryy soltanyň özi: «Maňa öz ýurdumyň gumuny we Jeýhunyň suwuny getir. Watan topragy ähli derde dermandyr, melhemdir» diýipdir. Aýdyşy ýaly, Watan topragyny alyp, suwuny içenden soňra, soltanyň ýagdaýy görnetin gowlanyp başlapdyr. Tiz wagtdan hem derdinden gutulupdyr. Ine, Garagumuň mele çägesini maňlaýyňa togap etmegiň, Hazaryň joş urýan mawy suwunda gulaçlamagyň, Jeýhunyň şerbet suwundan teşne kalplary gandyrmagyň özi Watanyň bize berýän eşretidir.

Ata Watan, ene toprak bilen diňe bir göbek ganymyz däl, eýsem, topraga döken alyn derimiz, ata-babalarymyzyň bizi penalap, ýelden-suwdan goraglap, üstümüzde ganat gerýän ruhlary-da birleşdirýär. Guşa öz höwürtesinden, çarlaga aňrsyna-bärsine göz ýetmeýän ummanyndan, algyr bürgüde gaýasyndan, boz jerene ýaýlasýandan, turaja tokaýyndan, türkmen aýtmýşlaýyn, towşana dogduk depesinden eziz zat dünýäde ýokdur. Ata Watanyň mukaddesligi baradaky çeper eserleri okanyňda hem aýdyň göz ýetirmek bolýar. Watan waspyny goşgy setirlerine geçirip, bu mukaddeslikleri şygryýetiň dilinde taryp etmedik şahyrdyr ýazyjy, nakgaşdyr heýkeltaraş, aýdymçydyr sazanda, megerem, ýok bolsa gerek. Nusgawy edebiýatymyzyň görnükli wekilleriniň döreden eserleri Watan gymmatlygyna düşünmäne itergi berýär.

Akyldar şahyrymyzyň:

**Ýat illerde mysapyrlyk çekenden,
Ursa, sökse, hortlasa-da il ýagşy
ýa-da:**

**Watandan aýrylyp, ýalňyz düşmegen,
Ülkesinde il gadryň näbitsin**

— diýen setirleri hiç haçan könelmegän nesihatlardyr. Serkerde şahyr Seýitnazar Seýdiniň watansöýüjilik duýgusy

kalbynda gaýnap joşýan asylzada türkmeniň merdi-merdanalygyny beýan edip görkezýär

**Watan üçin çykdym gyr at üstüne,
Tä janym çykyňça dönmenem begler!**

— diýen joşgunly setirleri halkymyzyň asuda, parahat durmuş ugrundaky gaýduwsyz göreşini aňlatmaýarmy eýsem?! Hawa, şahyr Zeliliniň bolsa,

**Ýürek telwas edip, göterler serim,
Köňül arzuw eýlä, Watanyň seni!**

— diýen setirlerinde ata ýurduňa, il-gününe bolan söýginiň özgelere meňzemeýän ajaýyp duýgudygyny ussatlyk bilen açyp görkezýär. Pederlerimiz bize watansöýüjligiň, mertligiň, gaýratlylygyň, gaýduwsyzlygyň, lebzi halallıgyň, birsözlüligiň gaýtalanmajak nusgalyk ýoluny miras goýupdylar. Şu ýoluň mekdebini üstünlikli geçen türkmen gerçekleri özlerriniň watansöýüjilik, gahrymançylyk häsiýetleri bilen dünýäni haýrana goýdular. Watansöýüjilik häsiýeti perzentlere salançakda ene hüwdüsi bilen berlip, ene süýdi bilen berkändir. Şonuň üçin bu duýgy milletimiziň aňyna ornap, ganyna siňendir. Müňýullyklaryň dowamynda gahrymançylykly, merdanalygyň mekdebinde tälim alan türkmen ýigitleriniň ganyna siňip, milli häsiýetlerimiziň naýbaşylarynyň birine öwrüldi.

Magtymguly Pyragy, Mollanepes, Mätäji, Zelili, Seýdi öz döwründe hupbatly ýyllarda ýaşan bolsalar, Watana bolan söýgüsini, mähir-muhabbetini şygrylaryna siňdiripdirler. Türkmen halky ähli döwürlerde hem ata Watanyň, keremli-keramatly ene topragyny mukaddeslige deňäp gelipdir. Türkmen edebiýatynyň taryhyndaky «Oguznamalary», «Gorkut ata», «Görogly» ýaly şadessanlary, Mahmyt Zamaşary, Nejmeddin Kubra, Jeleddin Rumi, Yunus Emre, Garajaoglan, Baýram han, Nurmuhammet Andalyp, Döwletmämet Azady, Magtymguly Pyragy, Gurbandurdy Zelili, Seýitnazar Seýdi, Mollanepes ýaly ençeme nusgawy şahyrlarymyzyň edebi mirasy hem muny bütün aýdyňlygy bilen tassyklaýar. Görüp otursak, Watan waspyny etmek şahyra adat eken. Hezreti Magtymgulyň Gürgeni, Etrek bilen baglanyşykly dürdäne setirleri Watanyň waspyny ýetirýär.

Watan hem halky üçin ganat gerýän Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynda il bähbitli, ýurt ähmiýetli tutýan her bir tutumly işleri rowaç alsyn!

**Ogulbibi BEGMEDOWA,
Türkmen döwlet medeniýet
institutunyň talyby.**

ПЛАМЯ, ЛЁД И ЦВЕТОК СИРЕНИ:

КАКИМИ БУДУТ ФАКЕЛ И МЕДАЛИ ЗИМНИХ АЗИАТСКИХ ИГР-2025?

Недавно организаторы зимних Азиатских игр-2025 в Харбине (Китай) официально презентовали факел, медали и гимн предстоящего мультиспортивного события. Создатели символов использовали в своей идее интернациональную эстетику в сочетании с китайским искусством. Подробнее - в материале Olympic.kz.

Китай в третий раз выбран страной-хозяйкой Азиатских игр. При этом во второй раз розыгрыш награды будет происходить именно в Харбине. Азиада состоится в период с 7 по 14 февраля 2025 года.

На сегодняшний день организаторы активно готовятся к приезду спортивных делегаций. Практически все объекты функционируют и готовы к соревнованиям и торжественным событиям. Все части Азиатских игр будут проходить на таких объектах, как Харбинская хоккейная арена, Харбинский международный конгрессно-выставочный и спортивный центр, хоккейная арена района Пинфан, студенческий каток Харбинского спортивного университета, многофункциональный зал тренировочного центра ледовых мероприятий Хэйлуңцзяна, учебный центр ледовых мероприятий Хэйлуңцзяна, горнолыжный курорт Ябули.

Не так давно в Китае различными мероприятиями отметили 100 дней до начала Игр. И в рамках празднования состоялась официальная презентация факела, медалей и гимна Азиатских игр-2025.

Каждый символ имеет свою историю и идею. Темой факела, например, стал «Накал». Хотя более емко дизайн характеризует китайское слово, значение которого «брызги волн, ударяющихся о берег». Создатели этим самым хотели заявить о том, что Азиада в Харбине будет наполнена силой, жизнью и страстью.

Общая высота факела составляет 735 миллиметров. Дизайн воплощает интернациональную эстетику в сочетании с элементами китайского и современного искусства. Вся форма представляет собой распустившийся цветок сирени. Индивидуальность подчеркивают китайский красный, сиренево-фиолетовый и белоснежный цвета. Данная палитра выражает искренний и открытый дух провинции Хэйлуңцзян.

В верхней части факела расположено отверстие для пламени,

которое также выполнено в форме сирени и тычинки цветка. Другой деталью является снежинка. Корпус же представлен вновь в виде цветущей сирени. На нем нанесен градиент в светлых тонах. Сердцевина изготовлена в цветах, включающих в себя китайский красный и сиренево-фиолетовый. В совокупности все это олицетворяет лед и пламя.

Медали посвящены теме «Дух соревнований». Их дизайн объединяет плавные линии трека и спортсмена с эмблемой зимних Азиатских игр, тем самым демонстрируя силу и красоту спорта. Линии трека сливаются с изображением Большого театра Харбина - это отсылка к городской эстетике.

На оборотной стороне символа нанесён пейзаж с горами и лесами снежной спортивной зоны Ябули, сочетающийся с рельефом гор Большого и Малого Хингана. Создатели этим самым хотели подчеркнуть красоту и богатство региона Хэйлуңцзян. В логотип Олимпийского совета Азии инкрустирован красный агат уезда Сюнькэ, олицетворяющий солнце.

Гимн предстоящей Азиатских игр под названием «Снег в Харбине» написан автором текста Ван Пинцзю и композитором Чан Шилэем.

В тексте говорится об азиатских регионах, готовых объединиться в дружбе, о стремлении к мирному развитию и совместному строительству единой судьбы всех жителей.

Отметим, что медали на Азиатских играх в Харбине будут разыграны в 11 видах спорта. За награды будут бороться представители шорт-трека, конькобежного спорта, фигурного катания, хоккея на льду, кёрлинга, горнолыжного спорта, сноубординга, фристайла, лыжных гонок, биатлона, лыжного альпинизма.

Подготовил Даянч
АМАНМЫРАДОВ,
преподаватель ТСХУ
имени С.А.Ниязова.

TENNIS RAKETKASY

Спортун столуň üstünde oýnalýan tennis görnüşini raketkaly oýunlaryň biridir. Bu gyzykly oýunyň taryhyna ser salsak, ilki başda oýun üçin diňe açaçdan ýasalan raketkalar ulanylýpdyr, ýagny rezin örtügi bolmandyr. Soňra dykylardan ýasalan örtüklü raketkalar peýda bolupdyr. Emma olarda oýnamak amatly bolmandyr. 1903-nji ýylda ilkinji gezek gatlagy öýjükli kauçukdan ýasalan raketka ulanylýar. Topy her dürli usul bilen aýlamak, oňa gözegçilik etmek mümkinçiligi döräpdir. Şeýdip, stoluň üstünde oýnalýan tennisiniň kadalary üýtgeýär.

1952-nji ýylda öýjükli örtüklü raketkany Bombeyde geçirilen Dünýä çempionatynda ýapon türgeni Hirodzi Sato ulanylýar we çempion bolýar. Ýapon topary şonda ilkinji gezek çempionata garnaşýar we köp medala eýe bolýar. Şol günden soň öýjükli rezin örtüklü raketkalar bütin Ýewropa ýaýrap başlaýar, netijede, Ýewropa stoluň üstünde oýnalýan tennisiniň Bütindünýä merkezine öwrülýär. Emma örtügiň bu görnüşiniň hünärmenlere ýaramaýar, sebäbi şolar ýaly örtük tarapyndan urlan topy kabul etmek üçin oýun ussatlygy däl-de, fiziki güýç ulanmaly bolýar. Netijede, sportun bu görnüşiniň meşhurlygy ýitip başlaýar. 1959-njy ýylda öýjükli örtüklü raketkalary ulanmak gadagan edilýär.

Şol wakadan soň ýörite düwür-düwür reziniň aşagyndaky öýjük örtüklü raketka hökmünde ulanyp başlaýarlar. Netijede, oýun çaltlaşýar, topy dürlüçe aýlamak mümkinçiligi döreýär. Urygy ussatlyga uly täsir edýär, çekeleşik döreýär, oýun has gyzykly geçýär.

Тағуярлар Altyn HOJAMOWA,
Türkmen oba hojalyk institutynyň talyby.

Esaslandyryjysy — Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komiteti

«7/24.tm» — «Türkmenistan Sport» halkara
žurnalynyň hepdelik elektron goşundysy.

Salgysy: Aşgabat, Saparmyrat
Türkmenbaýy şaýoly, 54.

Telefon: +99312 22-81-38

Faks: +99312 22-77-03

e-mail: turkmenistansport@sanly.tm

A-115268

Žurnaly elektron görnüşde «turkmenmetbugat.gov.tm» internet sahypasyndan hem-de «Türkmenmetbugat» mobil goşundysyndan okap bilersiňiz.

Hojaberdi Apbaýewiň ýolbaşçylygyndaky
«Türkmenistan Sport» halkara žurnalynyň
döredijilik topary tarapyndan taýýarlanylýdy.

1-nji sahabyň bezegini ýerine ýetiren
Abdyrahman ROWŞENOW.

УЧЕНЫЕ ОПРЕДЕЛИЛИ УЧАСТОК МОЗГА, КОТОРЫЙ РАБОТАЕТ КАК БИОЛОГИЧЕСКИЕ ЧАСЫ И ОПРЕДЕЛЯЕТ КАЧЕСТВО СНА

✓ Швейцарские нейробиологи выяснили, что за чередование фаз быстрого и медленного сна отвечает так называемое голубоватое место, или синее пятно, — участок голубоватого цвета, расположенный в стволе мозга на уровне моста.

Прежде этот участок головного мозга связывали исключительно с выработкой норадреналина и реакциями организма на напряжение и тревогу, хотя было известно, что деградация синего пятна негативно влияет на память у пожилых людей.

Ученые из Лозаннского университета решили продвинуться в изучении функций синего пятна и провели серию экспериментов на мышах. Они намеренно раздражали нейронные пути этого участка мозга и анализировали последствия. В результате оказалось, что активность синего пятна напрямую связана с фазами сна, иными словами, этот участок мозга функционирует как биологические часы и определяет момент, в который фаза медленного сна сменяется фазой быстрого сна.

Авторы исследования. Было обнаружено, что не только пики, но и спады колеблющейся активности синего пятна играют ключевую роль в организации сна. Это новый структурный элемент сна, он функционирует в некотором роде как часы.

Чем более активным было синее пятно в мозгу мышей, тем больше в мозг поступало норадреналина и тем сильнее возбуждались некоторые участки мозга. При этом организм по-прежнему находился в состоянии сна. Ученые предположили, что таким образом организм сохраняет бдительность во время сна, пребывая как бы в полусонном состоянии, чтобы при необходимости сразу же проснуться.

Кроме того, ученые обнаружили, что если во время бодрствования подопытные животные испытывали стресс, что также приводило к повышенной активности синего пятна, у них отмечались нарушения сна: в частности, мышам требовалось больше времени, чтобы погрузиться в фазу быстрого сна, а сон был беспокойным, сообщает журнал Nature Neuroscience.

ЕСТЬ ЛИ У ЖИВОТНЫХ ЭМОЦИИ И СОЗНАНИЕ? ВОТ, ЧТО ДУМАЮТ УЧЕНЫЕ

✓ Группа учёных из различных областей науки объединилась для обсуждения эмоций и сознания животных в новом исследовании, возглавляемом доктором Марсело Бенитес из Университета Эмори. Для сбора мнений по этой теме, обсуждающейся в научных кругах сотни и даже тысячи лет, был проведен опрос специалистов по исследованию поведения животных.

В результате исследования, в котором участвовали 100 человек, выяснилось, что большинство экспертов согласилось с наличием эмоций и сознания у

нечеловекообразных приматов (98 %), млекопитающих (89 %), птиц (78 %), а также у осьминогов и рыб (72 % и 53 % соответственно). Удивительно, но даже беспозвоночным и насекомым часть специалистов приписывала наличие чувств (71 % и 67 % соответственно).

При этом антропоморфизм (проецирование на животных человеческих качеств, эмоций и поведения) и антропоотрицание (отрицание любых человеческих характеристик у животных) были обозначены учёными как потенциальные риски в исследованиях поведения фауны, причем 89 % респондентов считают антропоотрицание более серьезной проблемой.

Сегодня учёные разрабатывают новые подходы к исследованиям в данной области, используя методы искусственного интеллекта и сенсорные экраны для анализа поведения диких капуцинов в проекте Capuchins de Taboga Costa Rica. Это поможет преодолеть разрыв между лабораторными и полевыми исследованиями.

По материалам интернет-изданий.

ПОЧЕМУ У ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ СВЕТОФОРОВ ОЧЕНЬ ДЛИННЫЕ КОЗЫРЬКИ, А У АВТОМОБИЛЬНЫХ — КОРОТКИЕ?

✓ Козырёк требуется для того, чтобы светофор был хорошо виден при любых погодных условиях. У поездов чрезвычайно длинный тормозной путь, так что машинисту важно видеть сигнал издали. К тому же для улучшения видимости используется узконаправленная линза. Козырёк обеспечивает защиту самой линзы: в жару она способна накалиться и расколоться при попадании дождевых капель, а в зимний период благодаря козырькам линзы не залепляет снегом.

На автодорогах у светофоров не-

сколько иное предназначение. Видеть сигналы издали не столь важно — главное, чтобы их можно было рассмотреть под разными углами.

Если бы автомобильный светофор был устроен так же, как железнодорожный, его сигнал виднелся бы только из одной полосы. По этой причине козырёк и делают коротким. Но следует заметить, что в связи с этим он почти не защищает от ослепления. Всем водителям хорошо известно, как приходится щуриться на ярком солнце, чтобы рассмотреть цвет сигнала светофора.

✓ Даже у авто, которое просто не способно разогнаться до 200 км/ч, все равно есть такая отметка. Зачем это нужно, выяснили журналисты издания TechInsider.

Экономия. Если в рамках одной модели существует ряд вариантов, которые отличаются мотором и другими характеристиками, легче разметить панель приборов по топовой версии.

Маркетинговый ход. Когда перед покупателем стоят две одинаковые машины, при этом у 1-й панель имеет разметку до 150 км/ч, а у 2-й — 200 км/ч, то вполне очевидно, какому ТС будет отдано предпочтение.

Удобство. Если разметить шкалу, учитывая скоростной режим в той или иной стране, то автомобилистам в основном придётся передвигаться со стрелкой, которая «упирается» в максимум. Как раз поэтому на шкалы наносят такую разметку, чтобы отметки 90–110 км/ч находились вблизи вертикального положения стрелки — благодаря этому легче воспринимать данные при быстром взгляде на спидометр.

ПОЧЕМУ ДАЖЕ У МЕДЛЕННЫХ МАШИН СПИДОМЕТР РАЗМЕЧЕН ДО 200 КМ/Ч

Подготовил Гадам ГУРБАНОВ,
студент Туркменского сельскохозяйственного университета.

СПОРТИВНЫЙ КАЛЕЙДОСКОП

Льюис Хэмилтон готовится к полету в космос

✓ Льюис Хэмилтон отправится в космос. Один из самых успешных гонщиков всех времен начал подготовку по программе коммерческих космических полётов.

Как сказал сэр Льюис Хэмилтон, выйти за пределы гоночной трассы и даже атмосферы Земли – его давняя мечта. Только вот собраться с силами и исполнить её гонщик отважился только сейчас. Курс лётной подготовки включает в себя несколько полётов на сверхзвуковом самолете. За час занятия Льюис испытал весь спектр эмоций и перегрузку в 7,5 G! Это больше, чем астронавты обычно испытывают при подъеме.

В «Формуле-1» с 2026 года будут участвовать 11 команд

✓ «Кадиллак» бросил вызов лучшим болидам «Формулы-1». Теперь официально! С 2026 года в королевских гонках будут участвовать 11 команд.

Три долгих года «Кадиллак» боролся за право вступить в игру. Но руководство «Формулы-1» ставило невыполнимые условия. Да и существующие 10 команд были против расширения чемпионата. Ведь так они бы потеряли солидные призовые суммы. Их не оста-

новило даже решение Международной федерации автоспорта. Но «Кадиллак» не собирался сдаваться, он объединился с GM и даже заплатил вступительные 200 миллионов долларов. И теперь они точно будут в гонке!

Роналду – самый высокооплачиваемый футболист

✓ По итогам 2024 года самым высокооплачиваемым футболистом, по данным Forbes, стал португальский нападающий Роналду саудовского клуба «Аль-Наср».

Как сообщает издание, в 2024 году Роналду заработал 285 миллионов долларов, из которых 220 миллионов – это его зарплата, а 65 миллионов – доходы от коммерческих соглашений и рекламы.

Второе место в рейтинге занял аргентинский форвард американского клуба «Интер Майами» Лионель Месси, который получил 135 миллионов долларов (60 миллионов – зарплата и 75 миллионов – доходы от коммерческих соглашений и рекламы). Третье место досталось бразильскому нападающему саудовского клуба «Аль-Хиляль» Неймару, который заработал 110 миллионов долларов (80 миллионов – зарплата, 30 миллионов – доходы от коммерческих соглашений и рекламы).

Гвардиола является самым высокооплачиваемым тренером

✓ Главный тренер «Манчестер Сити» Хосеп Гвардиола является самым высокооплачиваемым тренером в мире, сообщает The Mirror. Испанец зарабатывает 20 миллионов фунтов стерлингов в год.

На втором месте находится менеджер «Арсенала» Микель Артета, его зарплата по новому контракту увеличилась до 15 млн фунтов в год. Третьим идёт главный тренер «Атлетико» Диего Симеоне (13 млн фунтов в год).

Месси стал лучшим бомбардиром в истории «Интер Майами»

✓ Нападающий «Интер Майами» Лионель Месси в регулярном чемпионате МЛС против «Нью-Ингленд Революшн» (6:2) оформил хет-трик. 37-летний аргентинец стал лучшим бомбардиром в истории «Интер Майами». На его счету 33 забитых мяча в 36 матчах.

На втором месте идёт эквадорец Леонардо Кампанья (32 гола в 98 матчах), на третьем – аргентинец Гонсало Игуаин (29 мячей в 70 матчах).

Подготовила Арзыгуль ГАРАДЖАЕВА, спортивный обозреватель

САМЫЙ КОРОТКИЙ ПОЛЁТ МОЖЕТ ЗАНЯТЬ МЕНЕЕ МИНУТЫ

✓ Мы бы посоветовали просто прогуляться пешком, но вы не можете этого сделать, когда путешествуете с острова Уэстрей на остров Папа-Уэстрей. Эти два места являются частью Оркнейских островов в Шотландии, и полёт между ними составляет всего 1,5 минуты! Он может длиться менее одной минуты в хороших условиях.

САМЫЙ ДЛИННЫЙ ПОЛЁТ БЫЛ ОКОЛО 30 ЧАСОВ

✓ Самый длинный коммерческий рейс на самом деле составлял около 30 часов! Услуга «Двойной восход солнца», предоставляемая компанией Qantas, доставляла путешественников из Австралии в Шри-Ланку. Она началась в 1943 году, но закончилась через два года. Теперь самый длинный вариант-маршрут Сингапур-Нью-Йорк, предоставляемый Singapore Airlines.

Подготовил Байрам МУХАММЕТГУЛЬЕВ, студент ТСХУ имени С.А.Ниязова.